

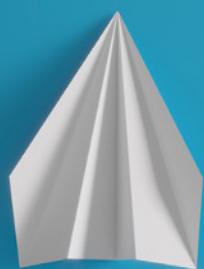

EASO

Poradnik praktyczny EASO: Zastosowanie alternatywy ochrony wewnętrznej

*Seria poradników
praktycznych EASO*

Maj 2021

Dokument ukończony w maju 2021 r.

Ani Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO), ani żadna osoba działająca w jego imieniu nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania zamieszczonych poniżej informacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2023

© Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu, 2021

PDF	ISBN 978-92-9465-588-2	doi:10.2847/462655	BZ-08-21-164-PL-N
Print	ISBN 978-92-9403-103-7	doi:10.2847/936735	BZ-08-21-164-PL-C

Wersja zmieniona z nową ilustracją na okładce.

Ilustracja na okładce, Eoneren © iStock, 2019

Kopiowanie dozwolone pod warunkiem podania źródła. Wykorzystywanie lub powielanie zdjęć i innych materiałów, co do których EASO nie przysługują prawa autorskie, wymaga bezpośredniej zgody właściciela praw.

O poradniku

Dlaczego przygotowano niniejszy poradnik? Misją Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu (EASO) jest wspieranie państw członkowskich Unii Europejskiej oraz państw stowarzyszonych (kraje UE+ ⁽¹⁾) przez organizowanie wspólnych szkoleń, ustanawianie wspólnych kryteriów jakości i zapewnianie wspólnych informacji o krajach pochodzenia. Zgodnie z ogólnym założeniem, jakim jest wspieranie państw członkowskich w osiąganiu wspólnych norm i realizowaniu wysokiej jakości procesów w ramach wspólnego europejskiego systemu azylowego (WESA), EASO opracowuje wspólne praktyczne narzędzia i wytyczne.

W jaki sposób opracowano niniejszy poradnik? Niniejszy poradnik został opracowany przez ekspertów z państw członkowskich Unii Europejskiej (państwa członkowskie), przy cennym wkładzie Komisji Europejskiej, Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) oraz Europejskiej Rady ds. Uchodźców i Wypędzonych (ECRE) ⁽²⁾. Wsparcie i koordynację działań związanych z jego opracowaniem zapewnił EASO. Przed ukończeniem poradnika poddano go konsultacjom z udziałem wszystkich krajów UE+ za pośrednictwem sieci ds. procedur azylowych EASO.

Do kogo skierowany jest niniejszy poradnik? Niniejszy poradnik skierowany jest przede wszystkim do urzędników prowadzących sprawy i przesłuchania w sprawach o udzielenie azylu oraz do decydentów i osób odpowiedzialnych za wyznaczanie kierunków polityki w krajowych organach rozstrzygających. Ponadto narzędzie to jest przydatne dla urzędników ds. jakości i doradców prawnych, a także dla innych osób pracujących lub zaangażowanych w działalność w dziedzinie ochrony międzynarodowej w kontekście UE.

Jak korzystać z niniejszego poradnika? Niniejszy poradnik dotyczący alternatywy ochrony wewnętrznej (ang. *internal protection alternative*, IPA) składa się z sześciu części: 1) podstawa prawna, 2) zabezpieczenia proceduralne, w tym takie aspekty, jak ciężar dowodu, indywidualna ocena, możliwość zakwestionowania zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej, 3) wstępne przesłanki dotyczące rozważenia lub nierozważenia alternatywy ochrony wewnętrznej, 4) określenie potencjalnego miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej, 5) ocena kryteriów alternatywy ochrony wewnętrznej, 6) badanie konkretnych profili i związanych z nimi wyzwań. W ostatnim rozdziale zawarto szczegółowe uwagi dotyczące zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej, zwłaszcza w odniesieniu do procesu zaprzestania działalności i kolejnych wniosków. Na końcu poradnika przedstawiono zestawienie najważniejszych orzeczeń sądów UE w tej dziedzinie oraz odesłania prawne.

Z niniejszych wytycznych należy korzystać wraz z *Poradnikiem praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*.

Należy podkreślić, że niniejszy dokument nie zawiera wytycznych dla poszczególnych krajów. Aby zapoznać się z takimi wytycznymi dotyczącymi zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej w kontekście niektórych krajów pochodzenia, zob. wytyczne dla poszczególnych krajów opublikowane przez EASO: <https://euaa.europa.eu/asylum-knowledge/country-guidance>.

⁽¹⁾ Dwadzieścia siedem państw członkowskich Unii Europejskiej, wraz z Islandią, Liechtensteinem, Norwegią i Szwajcarią.

⁽²⁾ Uwaga: ukończony poradnik niekoniecznie odzwierciedla stanowiska UNCHR i ECRE.

Jak niniejszy poradnik odnosi się do ustawodawstwa krajowego i praktyki krajowej? Poradnik ten stanowi narzędzie tzw. miękkiej konwergencji i nie jest prawnie wiążący. Odzwierciedla on wspólnie uzgodnione standardy.

Zastrzeżenie prawne

Niniejszy poradnik został opracowany bez uszczerbku dla zasady, że jedynie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej może dokonywać miarodajnej wykładni prawa UE.

Spis treści

Wykaz skrótów	4
Wprowadzenie	5
1. Podstawa prawna	7
1.1 Alternatywa ochrony wewnętrznej w prawie międzynarodowym	7
1.2 Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	7
1.3 Orzecznictwo Unii Europejskiej	8
2. Zabezpieczenia proceduralne.....	10
2.1 Indywidualna ocena	10
2.2 Alternatywa ochrony wewnętrznej w procesie rozpatrywania wniosków.....	10
2.3 Ciężar dowodu	12
2.4 Możliwość zakwestionowania przez wnioskodawcę zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej	14
3. Wstępne przesłanki dotyczące rozważenia lub nierozważenia alternatywy ochrony wewnętrznej.....	15
3.1 Podmiot dopuszczający się prześladowania	15
3.2 Poszczególne elementy	16
4. Określenie potencjalnego miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej.....	17
4.1 Czynniki związane z sytuacją ogólną.....	17
4.2 Czynniki związane z indywidualnymi okolicznościami	18
5. Ocena kryteriów alternatywy ochrony wewnętrznej.....	19
5.1 Bezpieczeństwo w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej	19
5.2 Podróż i wstęp do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej	23
5.3 Zasadność osiedlenia się w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej	25
6. Badanie konkretnych profili i ich wyzwań.....	32
6.1 Samotni, dorośli mężczyźni bez niepełnosprawności	32
6.2 Pary małżeńskie w wieku produkcyjnym bez dzieci	33
6.3 Samotne kobiety bez męskiej sieci wsparcia.....	34
6.4 Rodziny z dziećmi	34
6.5 Profile związane z orientacją seksualną i tożsamością płciową	35
6.6 Dzieci bez opieki	36
6.7 Starsi wnioskodawcy	37
6.8 Wnioskodawcy cierpiący na poważne choroby lub z niepełnosprawnościami	38
7. Szczególne kwestie do rozważenia.....	39
7.1 Ustanie statusu z powodu ustania okoliczności	39
7.2 Kolejne wnioski	41
Załącznik 1. Orzecznictwo.....	42
Orzecznictwo europejskie	42
Orzecznictwo krajowe	47

Wykaz skrótów

APD (wersja przekształcona)	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (wersja przekształcona)
COI	Informacje o kraju pochodzenia
EASO	Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu
EKPC	Europejska konwencja praw człowieka
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
UE	Unia Europejska
EU+	Państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz państwa stowarzyszone
IPA	Alternatywa ochrony wewnętrznej
Państwa członkowskie	Państwa członkowskie Unii Europejskiej
QD	Dyrektywa Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osoby, które z innych względów, potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości przyznawanej ochrony
QD (wersja przekształcona)	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (wersja przekształcona)
Konwencja dotycząca statusu uchodźców	Konwencja dotycząca statusu uchodźców z 1951 r. i protokół do niej z 1967 r., zwane „konwencją genewską” w dorobku prawnym UE dotyczącym azylu
UNHCR	Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców

Wprowadzenie

Zgodnie z dyrektywą 2011/95/UE, zwaną dalej „QD (wersja przekształcona)”⁽³⁾, państwa członkowskie mogą w ramach oceny wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej stwierdzić, że wnioskodawca nie potrzebuje ochrony międzynarodowej, jeśli na części terytorium kraju pochodzenia nie zachodzi uzasadniona obawa, że będzie on prześladowany, lub nie istnieje realne niebezpieczeństwo, że doświadczy on poważnej krzywdy, lub ma on dostęp do ochrony przed prześladowaniem i poważną krzywdą. Wnioskodawca powinien móc bezpiecznie i legalnie odbyć podróż i uzyskać wstęp do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej (IPA) oraz można słusznie oczekiwać, że może on się tam osiedlić. Należy wziąć pod uwagę ogólną sytuację panującą w tej części kraju oraz osobiste uwarunkowania wnioskodawcy, w oparciu o aktualne informacje z odpowiednich źródeł⁽⁴⁾.

W niniejszym praktycznym poradniku podkreślono, że ocena potrzeb w zakresie ochrony w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej jest ściśle powiązana z podstawowymi aspektami oceny potrzeb w zakresie ochrony i ryzyka w całym kraju pochodzenia. Ponadto wyjaśniono dodatkowe wymogi w celu zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej, takie jak zasadność osiedlenia się w proponowanej lokalizacji alternatywy ochrony wewnętrznej, co wymaga od organów krajowych uwzględnienia sytuacji społeczno-ekonomicznej panującej w proponowanej lokalizacji alternatywy ochrony wewnętrznej. Analizując zastosowanie alternatywy ochrony wewnętrznej, należy podkreślić pozytywny charakter oferowanej ochrony. Wynika to z faktu, że do jej zastosowania muszą zostać spełnione wymogi określone w art. 8 QD (wersja przekształcona).

Ponadto, jeżeli chodzi o zastosowanie alternatywy ochrony wewnętrznej, ciężar dowodu przechodzi na administrację krajową. Administracja krajowa musi udowodnić, że wnioskodawca nie potrzebuje ochrony międzynarodowej ze względu na fakt, że istnieje dla niego alternatywne miejsce osiedlenia się w określonej części kraju pochodzenia.

Podczas analizowania zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej należy zwrócić uwagę na zidentyfikowanie wnioskodawców, którzy mają szczególne potrzeby w zakresie zabezpieczeń proceduralnych, oraz podjąć niezbędne środki w celu zapewnienia im wsparcia⁽⁵⁾. Pierwszorzędne znaczenie powinno mieć również najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka⁽⁶⁾.

W ustawodawstwie i praktyce krajowej alternatywę ochrony wewnętrznej można również nazywać alternatywą ucieczki wewnętrznej, alternatywą relokacji wewnętrznej, jak również stosować inne

⁽³⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (wersja przekształcona) (Dz.U. L 337 z 20.12.2011) ze szczególnym uwzględnieniem motywów 26 i 27 oraz art. 7 i 8.

⁽⁴⁾ Art. 7 ust. 3 QD (wersja przekształcona).

⁽⁵⁾ Informacje dodatkowe na temat identyfikacji osób o szczególnych potrzebach można znaleźć w narzędziu EASO IPSN pod następującym linkiem: <https://ipsn.easo.europa.eu/pl>. Zob. też szerzej w motywie 29 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (wersja przekształcona) (Dz.U. L 180 z 29.6.2013) (APD (wersja przekształcona)) oraz art. 22 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową (wersja przekształcona) (Dz.U. L 180 z 29.6.2013).

⁽⁶⁾ Zob. szerzej motyw 18 QD (wersja przekształcona) i motyw 33 APD (wersja przekształcona).

określenia. W niniejszym poradniku praktycznym przyjęto termin „alternatywa ochrony wewnętrznej”, aby zachować spójność z prawodawstwem UE i dostępnymi materiałami EASO.

Termin „obszar pochodzenia” jest używany w poradniku w opozycji do lokalizacji alternatywy ochrony wewnętrznej. Obszar pochodzenia jest zazwyczaj „rodzimym obszarem” w kraju pochodzenia. Może to być miejsce urodzenia wnioskodawcy, miejsce, w którym się wychowywał, lub inny obszar, na którym się osiedlił i mieszkał, ma z nim zatem bliskie powiązania ⁽⁷⁾.

⁽⁷⁾ Zob. sekcja „Indywidualne okoliczności” w *Poradniku praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*, kwiecień 2018 r.

1. Podstawa prawna

1.1 Alternatywa ochrony wewnętrznej w prawie międzynarodowym

Alternatywa ochrony wewnętrznej nie jest wymieniona w Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. ⁽⁸⁾ oraz nie stanowi samodzielnej zasady prawa uchodźczego ani niezależnego testu przy określaniu statusu uchodźcy. Zgodnie z prawem międzynarodowym osoby zagrożone nie muszą najpierw wyczerpać wszystkich możliwości we własnym kraju, zanim zaczną ubiegać się o azyl. Zasada ta wywodzi się z ogólnej zasady prawa międzynarodowego, zgodnie z którą ochrona międzynarodowa odgrywa jedynie rolę pomocniczą i powinna być przyznawana jedynie w przypadku, gdy nie jest dostępna ochrona krajowa ⁽⁹⁾. Do połowy lat 80. nie wykorzystywano tej koncepcji w praktyce, ponieważ państwa były często postrzegane jako główni sprawcy prześladowań. Jej zastosowanie jest związane z rosnącą od końca lat 80. liczbą wnioskodawców uciekających przed zagrożeniami o charakterze regionalnym. W 1995 i 1999 r. UNHCR przedstawiło pierwsze tego rodzaju wytyczne dotyczące właściwego zastosowania alternatywy ucieczki wewnętrznej ⁽¹⁰⁾. Z uwagi na to, że decydenci coraz częściej zaczęli stosować alternatywę ochrony wewnętrznej, w 2003 r. UNHCR wydało kolejne szczegółowe wytyczne dotyczące ochrony międzynarodowej, które obejmowały zastosowanie alternatywy ochrony wewnętrznej ⁽¹¹⁾.

1.2 Dyrektywa w sprawie kwalifikowania

Pierwotna dyrektywa w sprawie kwalifikowania (2004/83/WE) ⁽¹²⁾ była pierwszym ponadnarodowym instrumentem zawierającym ogólny opis alternatywy ochrony wewnętrznej ⁽¹³⁾.

W **QD (wersja przekształcona)** wprowadzono szereg wyjaśnień dotyczących warunków zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej. W QD (wersja przekształcona) w art. 8 określono pojęcie „alternatywy ochrony wewnętrznej”, pozostawiając jej zastosowanie państwom członkowskim jako fakultatywne.

⁽⁸⁾ Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych, [Konwencja dotycząca statusu uchodźców](#) z 28 lipca 1951 r., Organizacja Narodów Zjednoczonych, Zbiór traktatów ONZ, t. 189, s. 137.

⁽⁹⁾ Schultz, J., *The international protection alternative in refugee law*, Leiden, 2019.

⁽¹⁰⁾ Hathaway, J. i Foster, M., *Internal Protection/Relocation/Flight Alternative as an Aspect of Refugee Status Determination*, University of Michigan Law School Scholarship Repository, 2003.

⁽¹¹⁾ Wytyczne UNHCR w sprawie ochrony międzynarodowej: „Ucieczka wewnętrzna lub relokacja” w kontekście art. 1A ust. 2 Konwencji z roku 1951 lub Protokołu z roku 1967 dotyczących Statusu Uchodźców, HCR/GIP/03/04, 23 lipca 2003 r. Koncepcję tę można również spotkać w innych dokumentach sporządzonych przez UNHCR, takich jak [uwagi UNHCR w sprawie Dyrektywy Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osoby, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości przyznawanej ochrony](#) (Dz.U. L 304 z 30.9.2004, s. 12), 28 stycznia 2005 r.

⁽¹²⁾ Dyrektywa Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osób, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości przyznawanej ochrony (Dz.U. L 304 z 30.9.2004, s. 12), zwana „pierwotną dyrektywą w sprawie kwalifikowania”.

⁽¹³⁾ Art. 8 pierwotnej dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

Art. 8 QD (wersja przekształcona): Ochrona wewnętrzna

„1. Oceniając wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, państwa członkowskie mogą stwierdzić, że wnioskodawca nie potrzebuje ochrony międzynarodowej, jeśli na części terytorium kraju pochodzenia:

- a) nie zachodzi uzasadniona obawa, że będzie on prześladowany lub nie istnieje realne niebezpieczeństwo, że doświadczy on poważnej krzywdy; lub
- b) ma on dostęp do zdefiniowanej w art. 7 ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą; a także może on bezpiecznie i legalnie odbyć podróż i uzyskać wstęp do tej części kraju oraz można słusznie oczekiwać, że może on się tam osiedlić.

2. Oceniając, czy wnioskodawca ma uzasadnione powody, aby obawiać się, że będzie prześladowany lub czy istnieje realne niebezpieczeństwo, że doświadczy on poważnej krzywdy, lub czy ma on dostęp do ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą w części terytorium kraju pochodzenia zgodnie z ust. 1, państwa członkowskie, przy podejmowaniu decyzji w sprawie wniosku, uwzględniają ogólną sytuację panującą w tej części kraju oraz osobiste uwarunkowania wnioskodawcy zgodnie z art. 4. W tym celu państwa członkowskie zapewniają, aby uzyskano dokładne i aktualne informacje z odpowiednich źródeł, takich jak Urząd Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców i Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu”.

Należy zauważyć, że przepis **art. 8 QD (wersja przekształcona)** ma charakter uznaniowy: „państwa członkowskie **mogą** stwierdzić, że wnioskodawca nie potrzebuje ochrony międzynarodowej ...”. Dlatego też znaczenie alternatywy ochrony wewnętrznej z punktu widzenia praktyki państw członkowskich, nawet jeśli jej zastosowanie jest dozwolone, będzie zależało od pewnych czynników. Obejmują one **transpozycję tego artykułu** lub **koncepcji alternatywy ochrony wewnętrznej** do ustawodawstwa krajowego, jej **wdrożenie w praktyce** oraz **związane z tym decyzje polityczne** dotyczące tego, czy i kiedy należy ją stosować, jeśli w ogóle.

1.3 Orzecznictwo Unii Europejskiej

W momencie publikacji niniejszego poradnika nie zwrócono się jeszcze do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) o wydanie orzeczenia w sprawie interpretacji i zastosowania pojęcia alternatywy ochrony wewnętrznej.

Mimo że Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC) nie posiada kompetencji w zakresie wykładni unijnych przepisów dotyczących azylu, takich jak dyrektywa w sprawie kwalifikowania (wersja przekształcona), jego wyroki stanowią wiążącą wykładnię europejskiej karty praw człowieka (EKPC), która może pośrednio wpływać na stosowanie prawa azylowego w Unii Europejskiej.

Dla celów niniejszego poradnika uwzględnia się następujące orzecznictwo ETPC (zob. bardziej szczegółowe streszczenia i fragmenty spraw w załączniku 1). Należy podkreślić, że sprawy te zostały rozstrzygnięte w konkretnych sytuacjach faktycznych i nie stanowią ogólnych wytycznych interpretacyjnych w zakresie pojęcia alternatywy ochrony wewnętrznej. Ponadto sprawy te odnoszą się do alternatywy ochrony wewnętrznej w kontekście procedur powrotu (lub deportacji) na mocy art. 3 EKPC, a nie w kontekście procedur azylowych.

Uwaga: ETPC posługuje się pojęciem alternatywy ucieczki wewnętrznej w celu opisanego tego pojęcia.

ETPC, 2011, Sufi i Elmi przeciwko Zjednoczonemu Królestwu ⁽¹⁴⁾

W tej sprawie, dotyczącej dwóch obywateli Somalii, w wyroku stwierdzono, że w odniesieniu do obszaru, który jest brany pod uwagę w przypadku powrotu, należy uwzględnić następujące elementy: zdolność wnioskodawcy do zaspokojenia najbardziej podstawowych potrzeb, takich jak wyżywienie, higiena i dach nad głową, jego podatności na złe traktowanie oraz szanse poprawy sytuacji w rozsądnej perspektywie.

Ponadto sprawa ta jest przykładem sytuacji, w której uwarunkowania osobiste mogą być brane pod uwagę przy ocenie alternatywy ucieczki wewnętrznej; czy wnioskodawca miał powiązania rodzinne w obszarze zmiany miejsca zamieszkania oraz czy wnioskodawca niedawno mieszkał w swoim kraju pochodzenia.

- **ETPC, 2007, Salah Sheekh przeciwko Niderlandom ⁽¹⁵⁾**

W tej sprawie dotyczącej obywatela Somalii w wyroku uznano, że alternatywa ucieczki wewnętrznej w Somalii nie miała zastosowania, ponieważ nie zostały spełnione warunki dotyczące zdolności do podróżowania i wstępu do strefy bezpieczeństwa. Wynikało to w szczególności z faktu, że władze lokalne obszaru uznawanego za bezpieczny w Somalii sprzeciwiały się „przymusowej deportacji różnych kategorii uchodźców” i nie akceptowały dokumentów podróży UE. Ponadto w wyroku stwierdzono, że należy wziąć pod uwagę różnicę między pozycją osób, które pochodzą z tych obszarów i mają tam rodzinę, a pozycją osób z innych części Somalii, które nie mają takich powiązań.

- **ETPC, 2014, A.A.M przeciwko Szwecji ⁽¹⁶⁾**

W tej sprawie dotyczącej obywatela Iraku w wyroku ustanowiono zasady, które mają znaczenie dla testu racjonalności, tj. „relokacja wewnętrzna nieuchronnie wiąże się z pewnymi trudnościami”, takimi jak trudności w „znalezieniu odpowiedniej pracy i mieszkania”. Trudności te nie są decydujące, jeżeli można stwierdzić, że ogólne warunki życia wnioskodawcy w proponowanym obszarze alternatywnej ucieczki wewnętrznej nie są „nieracjonalne lub w jakikolwiek sposób nie stanowią traktowania zakazanego przez art. 3 [EKPC]”.

W wyroku przedstawiono elementy, które można wykorzystać jako wskaźniki w ramach testu racjonalności: dostępność miejsc pracy oraz „dostęp do opieki zdrowotnej, jak również wsparcie finansowe i inne rodzaje wsparcia ze strony UNHCR i władz lokalnych”.

⁽¹⁴⁾ ETPC, wyrok z dnia 28 czerwca 2011 r., *Sufi i Elmi przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, nr 8319/07 i 11449/07, ECLI:CE:ECHR:2011:0628JUD000831907. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 283, 294, 295, dostępne w [bazie orzecznictwa Hudoc ETPC](#).

⁽¹⁵⁾ ETPC, wyrok z dnia 11 stycznia 2007 r., *Salah Sheekh przeciwko Niderlandom*, nr 1948/04, ECLI:CE:ECHR:2007:0111JUD000194804. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 139 oraz 142, dostępne w [bazie orzecznictwa Hudoc ETPC](#).

⁽¹⁶⁾ ETPC, wyrok z dnia 3 kwietnia 2014 r., *A.A.M przeciwko Szwecji*, nr 68519/10, ECLI:CE:ECHR:2014:0403JUD006851910. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 73, dostępny w [bazie orzecznictwa Hudoc ETPC](#).

2. Zabezpieczenia proceduralne

Jeśli chodzi o zabezpieczenia proceduralne przy zastosowaniu pojęcia alternatywy ochrony wewnętrznej, państwa członkowskie powinny uwzględnić indywidualny charakter oceny każdej alternatywy ochrony wewnętrznej (sekcja 2.1). Państwa członkowskie powinny również wziąć pod uwagę etap procedury, na którym bada się alternatywę ochrony wewnętrznej, tj. po ustaleniu, że istnieje uzasadniona obawa przed prześladowaniem lub rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy w odniesieniu do obszaru pochodzenia wnioskodawcy (sekcja 2.2). Ponadto zastosowanie alternatywy ochrony wewnętrznej oznacza przeniesienie ciężaru dowodu, ponieważ to na organach rozstrzygających spoczywa obowiązek udowodnienia, że alternatywa ochrony wewnętrznej ma zastosowanie (sekcja 2.3). Co więcej, wnioskodawca powinien mieć możliwość zakwestionowania zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej (sekcja 2.4).

2.1 Indywidualna ocena

Obowiązek przeprowadzenia przez państwa członkowskie indywidualnej oceny alternatywy ochrony wewnętrznej określony jest w art. 4 ust. 3 i art. 8 ust. 2 QD (wersja przekształcona).

Art. 8 ust. 2 QD (wersja przekształcona): Ochrona wewnętrzna

„... państwa członkowskie, przy podejmowaniu decyzji w sprawie wniosku, uwzględniają ogólną sytuację panującą w tej części kraju oraz osobiste uwarunkowania wnioskodawcy zgodnie z art. 4 [...]”.

Ocenę alternatywy ochrony wewnętrznej zawsze przeprowadza się indywidualnie. Ocena indywidualna oznacza, że **alternatywa ochrony wewnętrznej nigdy nie może być uznana za mającą ogólne zastosowanie** do danego obszaru lub konkretnej grupy wnioskodawców. W związku z tym, nawet jeśli ogólne warunki w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej uznaje się za korzystne, alternatywa ochrony wewnętrznej może nie być możliwa ze względu na osobistą sytuację wnioskodawcy. Podobnie, nawet jeśli w praktyce alternatywa ochrony wewnętrznej ma zastosowanie do danego obszaru w większości przypadków (lub zdecydowanej większości przypadków), konieczna będzie indywidualna ocena, czy ma ona zastosowanie również przy należyтым uwzględnieniu osobistych uwarunkowań wnioskodawcy (zob. rozdział 6).

Ocena indywidualna oznacza uwzględnienie osobistych uwarunkowań wnioskodawcy w ocenie alternatywy ochrony wewnętrznej. W tym względzie niezwykle ważne jest uwzględnienie podatności wnioskodawcy na złe traktowanie lub jego szczególnych potrzeb. **Każdy warunek** stosowania alternatywy ochrony wewnętrznej (tj. bezpieczeństwo w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, podróż i wstęp, zasadność osiedlenia się) należy ocenić, **biorąc pod uwagę podatność wnioskodawcy na złe traktowanie lub jego szczególne potrzeby**.

2.2 Alternatywa ochrony wewnętrznej w procesie rozpatrywania wniosków

Chociaż w samej dyrektywie w sprawie kwalifikowania (wersja przekształcona) nie ustanowiono ścisłej kolejności rozpatrywania wniosków, określono w niej, że ocena **dostępności alternatywy**

ochrony wewnętrznej powinna zostać przeprowadzona „**podczas oceny wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej**”⁽¹⁷⁾. Zgodnie z art. 4 ust. 3 QD (wersja przekształcona) przy rozpatrywaniu wniosku należy uwzględnić wszystkie oświadczenia i dokumenty przedstawione przez wnioskodawcę, indywidualną sytuację i okoliczności, w jakich znajduje się wnioskodawca, oraz wszelkie akty prześladowania lub poważnej krzywdy mające miejsce w przeszłości. W odniesieniu do alternatywy ochrony wewnętrznej jasne jest, że właściwa ocena dostępności alternatywy ochrony wewnętrznej nie jest możliwa bez właściwej oceny początkowej obawy przed prześladowaniem lub poważną krzywdą w obszarze pochodzenia.

Mówiąc konkretniej, aby ustalić czy nie doszło do prześladowań i poważnej krzywdy w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, konieczna będzie pełna ocena pierwotnego wniosku wnioskodawcy. Ma to umożliwić stwierdzenie, że domniemane prześladowanie lub poważna krzywda, jeśli są wiarygodne, nie są na tyle poważne, aby ryzyko rozciągało się na całe terytorium kraju pochodzenia.

Podobnie dostępność ochrony w danej części kraju nie może być określana *in abstracto*. Aby móc ocenić, czy władze chcą i mogą zapewnić ochronę w danej części kraju przed prześladowaniem lub ryzykiem poważnej krzywdy, należy dobrze zrozumieć charakter domniemanego prześladowania lub poważnej krzywdy, w tym określenia podmiotów dopuszczających się prześladowania.

Aby przeprowadzić dokładną i dobrze zorganizowaną ocenę oraz uniknąć bezproduktywnych błędów w rozumowaniu, ważne jest, by **alternatywa ochrony wewnętrznej była oceniana wyłącznie** po wykazaniu, że istnieje **uzasadniona obawa przed prześladowaniem lub rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy** na obszarze pochodzenia w kraju pochodzenia. Oznacza to między innymi ocenę tego, czy wnioskodawca nie ma dostępu do ochrony (w rozumieniu art. 7 QD (wersja przekształcona)) w obszarze pochodzenia.

W *Poradniku praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*⁽¹⁸⁾ etap po etapie przedstawiono proces rozpatrywania poszczególnych wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, w trakcie którego analizuje się każdy element definicji uchodźcy. Etapy te są następujące.

Etap 1: kwestie wstępne

Wnioskodawca jest obywatelem państwa trzeciego lub bezpaństwowcem i znajduje się poza państwem, którego jest obywatelem, lub, jeżeli jest bezpaństwowcem, poza swoim dawnym miejscem zwykłego pobytu.

Etap 2a: prześladowanie

Traktowanie, którego obawia się wnioskodawca, można uznać za prześladowanie, tzn. stanowi wystarczająco poważne naruszenie praw człowieka lub akumulację różnych środków, przybierając formę wymienioną m.in. w art. 9 ust. 2 QD (wersja przekształcona).

Etap 2b: uzasadniona obawa

Obawa przed prześladowaniem jest uzasadniona.

⁽¹⁷⁾ Art. 8 ust. 1 QD (wersja przekształcona).

⁽¹⁸⁾ Zob. sekcja „Schematy” w *Poradniku praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*, kwiecień 2018 r.

Etap 2c: powód lub powody prześladowania

Prześladowanie lub brak ochrony przed aktami prześladowania związane są (przynajmniej częściowo) z jednym z poniższych (rzeczywistych lub domniemanych) powodów:

- rasa
- religia
- narodowość
- przynależność do szczególnej grupy społecznej
- opinia polityczna.

Etap 3: ochrona uzupełniająca

Przesłanki kwalifikujące do ochrony uzupełniającej analizuje się tylko wtedy, gdy wnioskodawca nie kwalifikuje się do uzyskania statusu uchodźcy, tzn. jeżeli nie zostały spełnione wymogi określone w etapach 2a, 2b lub 2c.

Etap 4a: ochrona w kraju pochodzenia (na obszarze pochodzenia)

Na obszarze pochodzenia wnioskodawcy nie ma ochrony lub podmioty zapewniające ochronę nie są w stanie lub nie chcą jej udzielić; lub ochrona nie jest skuteczna lub jest tymczasowa, tj. ochrona nie spełnia kryteriów art. 7 QD (wersja przekształcona).

Etap 4b: alternatywa ochrony wewnętrznej

Ocena alternatywy ochrony wewnętrznej polega na ustaleniu, czy w części kraju pochodzenia wnioskodawca:

- a) nie ma uzasadnionej obawy, że będzie prześladowany, lub nie istnieje realne niebezpieczeństwo, że doświadczy on poważnej krzywdy; lub
- b) ma dostęp do zdefiniowanej w art. 7 QD (wersja przekształcona) ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą;
- a także może on bezpiecznie i legalnie odbyć podróż i uzyskać wstęp do tej części kraju oraz można słusznie oczekiwać, że może on się tam osiedlić.

2.3 Ciężar dowodu

Art. 4 ust. 1 QD (wersja przekształcona): Ocena faktów i okoliczności

„Państwa członkowskie mogą nałożyć na wnioskodawcę obowiązek jak najszybszego przedstawienia wszystkich elementów niezbędnych do uzasadnienia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. **Obowiązkiem państwa członkowskiego jest ocena odpowiednich elementów wniosku we współpracy z wnioskodawcą**” (wyróżnienie dodane).

Stwierdzenie istnienia alternatywy ochrony wewnętrznej jest dokonywane przez organ rozstrzygający, dlatego **ciężar dowodu przechodzi na organ rozstrzygający**, gdy stwierdza się, że alternatywa ochrony wewnętrznej jest dostępna w innej części kraju pochodzenia.

Zasada, zgodnie z którą ciężar dowodu spoczywa na organie rozstrzygającym, gdy stwierdza się, że dostępna jest alternatywa ochrony wewnętrznej, została ustanowiona w art. 8 ust. 2 QD (wersja przekształcona).

Art. 8 ust. 2 QD (wersja przekształcona): Ochrona wewnętrzna

„Oceniając, czy wnioskodawca ma uzasadnione powody, aby obawiać się, że będzie prześladowany, lub czy istnieje realne niebezpieczeństwo, że doświadczy on poważnej krzywdy, lub czy ma on dostęp do ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą w części terytorium kraju pochodzenia zgodnie z ust. 1, państwa członkowskie, przy podejmowaniu decyzji w sprawie wniosku, uwzględniają ogólną sytuację panującą w tej części kraju oraz osobiste uwarunkowania wnioskodawcy zgodnie z art. 4. W tym celu państwa członkowskie zapewniają, aby uzyskano dokładne i aktualne informacje z odpowiednich źródeł, takich jak Urząd Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców i Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu”.

W celu poparcia ustalenia, że alternatywa ochrony wewnętrznej ma zastosowanie, organ rozstrzygający weźmie pod uwagę ogólną sytuację panującą w tej części kraju, jak również osobiste uwarunkowania wnioskodawcy.

Wnioskodawca jest również uprawniony do przedstawienia elementów i wskazania szczególnych powodów, dla których nie należy stosować wobec niego alternatywy ochrony wewnętrznej. Elementy te muszą zostać ocenione przez organ rozstrzygający ([sekcja 2.4](#)).

Jeśli chodzi o ocenę dowodów, to na **organach rozstrzygających spoczywa obowiązek wykazania, że spełnione są wszystkie warunki zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej**.

To do organów rozstrzygających należy wykazanie, że wnioskodawca może żyć bezpiecznie w proponowanym obszarze relokacji, tj. bez ryzyka prześladowań lub poważnej krzywdy, lub z dostępem do ochrony przed prześladowaniami lub poważną krzywdą. Organ rozstrzygający musi również wykazać, że wnioskodawca może bezpiecznie i legalnie odbyć podróż do proponowanego obszaru relokacji i uzyskać wstęp na ten obszar oraz że można słusznie oczekiwać, że wnioskodawca osiedli się na tym obszarze bez doświadczania innych nadmiernych trudności.

W tym celu organ rozstrzygający musi wziąć pod uwagę dokładne i aktualne informacje z odpowiednich źródeł, takich jak między innymi informacje wydane przez EASO i UNHCR (art. 8 ust. 2 QD (wersja przekształcona)).

Mimo że ciężar dowodu spoczywa na organie rozstrzygającym, który musi wykazać, że alternatywa ochrony wewnętrznej jest dostępna, **wnioskodawca ma obowiązek współpracować** ⁽¹⁹⁾ w celu ustalenia swojej tożsamości i istotnych elementów wniosku. Należą do nich wiek, pochodzenie (w tym pochodzenie odpowiednich krewnych), obywatelstwo, państwo i miejsce poprzedniego pobytu, poprzednie wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej, trasy podróży i dokumenty podróży. Na przykład wnioskodawca musi przedstawić informacje na temat miejsc, w których mieszkał, rodziny i sytuacji społeczno-ekonomicznej w kraju pochodzenia, aby władze mogły ocenić zasadność proponowanego miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej.

⁽¹⁹⁾ Art. 13 APD (wersja przekształcona).

2.4 Możliwość zakwestionowania przez wnioskodawcę zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej

Jeżeli z dostępnych informacji wynika, że podmiot zapewniający ochronę może zapewnić skuteczną i trwałą ochronę w rozumieniu art. 7 QD (wersja przekształcona) w obszarze, którego dotyczy alternatywa ochrony wewnętrznej, wnioskodawca dążący do zakwestionowania alternatywy ochrony wewnętrznej powinien mieć możliwość wyjaśnienia, dlaczego osobiście nie jest w stanie lub nie chce skorzystać z tej ochrony.

Zaleca się poinformowanie wnioskodawcy podczas rozmowy o konkretnym miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej lub obszarze objętym oceną oraz wyjaśnienie zakresu i charakteru oceny alternatywy ochrony wewnętrznej. Dzięki temu wnioskodawca będzie miał **możliwość natychmiastowego przedstawienia swoich opinii lub dodatkowych informacji** dotyczących proponowanej alternatywy ochrony wewnętrznej. Na przykład dlaczego wnioskodawca nie może lub nie chce, ze względu na zagrożenie, korzystać z ochrony swojego kraju, jakie są potencjalne wyzwania związane z bezpiecznym i legalnym podróżowaniem do tego obszaru i uzyskaniem tam wstępu, a także jak wyglądałoby jego życie w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej (praca, mieszkanie, życie rodzinne itd.).

Od wnioskodawcy nie wymaga się wykazania, że przed wystąpieniem o ochronę międzynarodową wyczerpał on wszystkie możliwości znalezienia alternatywy ochrony wewnętrznej na dowolnym obszarze swojego państwa pochodzenia. W ocenie należy skupić się na tym, czy dostępne są takie alternatywne rozwiązania w momencie rozpatrywania wniosku.

3. Wstępne przesłanki dotyczące rozważenia lub nierozważenia alternatywy ochrony wewnętrznej

Po ustaleniu, że w obszarze pochodzenia istnieje uzasadniona obawa przed prześladowaniem lub rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy, istnieje szereg elementów, które mogą wskazywać, czy alternatywa ochrony wewnętrznej powinna zostać oceniona. Elementy takie jak podmioty dopuszczające się prześladowania lub wyrządzające poważną krzywdę oraz charakter czynów, a także profil i indywidualne okoliczności wnioskodawców mogą stanowić źródło informacji przydatnych w tym względzie. Jednak to, czy alternatywa ochrony wewnętrznej ma zastosowanie, będzie zależało od oceny kryteriów alternatywy ochrony wewnętrznej, co wyjaśniono w [rozdziale 5](#).

Poniżej podano możliwe czynniki przemawiające za rozważeniem lub nierozważeniem alternatywy ochrony wewnętrznej. Wykazu tego nie powinno się jednak uważać za wyczerpujący.

3.1 Podmiot dopuszczający się prześladowania ⁽²⁰⁾

Jeżeli ustalono, że wnioskodawcy grozi prześladowanie lub poważna krzywda w jego obszarze pochodzenia, w procesie określania miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej należy wziąć pod uwagę podmiot dopuszczający się prześladowania (lub wyrządzający poważną krzywdę) oraz jego zasięg.

Podmioty państwowe

Przyjmuje się, że podmioty państwowe działają na terenie całego kraju. Istnieje zatem domniemanie, że w tych przypadkach alternatywa ochrony wewnętrznej nie jest dostępna. Jednakże w szczególnych przypadkach, gdy zasięg działania podmiotu państwowego jest wyraźnie ograniczony do określonego obszaru geograficznego, np. gdy podmiot dopuszczający się prześladowania działa prywatnie, a nie w imieniu państwa, alternatywa ochrony wewnętrznej może mieć zastosowanie.

Podmioty niepubliczne

Jeżeli ryzyko prześladowania lub poważnej krzywdy pochodzi od podmiotu niepublicznego, należy wziąć pod uwagę zasięg geograficzny tego podmiotu. Należy rozważyć, czy podmiot będzie prawdopodobnie ścigał wnioskodawcę w określonym miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. W tym względzie podmiot może nie być w stanie dotrzeć do wnioskodawcy w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej (osobiście lub poprzez wykorzystanie swoich wpływów) lub może nie mieć żadnego interesu w kontynuowaniu prześladowania lub wyrządzania krzywdy poza obszarem pochodzenia.

Społeczeństwo

Jeżeli prześladowanie lub ryzyko doznania poważnej krzywdy wynikają z ogółu społeczeństwa, należy rozważyć, czy ryzyko jest ograniczone do obszaru pochodzenia wnioskodawcy, czy też wnioskodawca jest

⁽²⁰⁾ Więcej informacji na temat podmiotów dopuszczających się prześladowania znajduje się w [sekcji 5.1](#).

zagrożony w całym kraju. W niektórych przypadkach ryzyko prześladowania lub poważnej krzywdy jest związane z lokalną społecznością. W takich przypadkach alternatywą może być relokacja do innej części kraju.

Na zasięg działania podmiotów dopuszczających się prześladowania, w szczególności podmiotów niepublicznych, może mieć wpływ **wielkość kraju**. W niektórych przypadkach wielkość kraju, jego struktura administracyjna i liczba ludności mogą być wskaźnikami do rozważenia alternatywy ochrony wewnętrznej. Na przykład alternatywę ochrony wewnętrznej można rozważyć w dużych krajach o zróżnicowanej ludności, jeżeli zasięg działania podmiotu dopuszczającego się prześladowania jest ograniczony. Podobnie mniej prawdopodobne będzie znalezienie alternatywy ochrony wewnętrznej dostępnej w krajach o bardzo małej powierzchni geograficznej. Gdy wniosek opiera się na ogólnej sytuacji w zakresie bezpieczeństwa, może on również mieć znaczenie dla oceny alternatywy ochrony wewnętrznej w dużych krajach, gdzie sytuacja w zakresie bezpieczeństwa może być różna w zależności od obszaru. Sytuacja taka jest mniej prawdopodobna w kraju o bardzo małych rozmiarach geograficznych, gdzie niestabilna sytuacja w zakresie bezpieczeństwa na jednym obszarze może łatwiej wpłynąć na resztę kraju.

3.2 Poszczególne elementy

Grupy mniejszościowe

Jeżeli wnioskodawca wywodzi się ze środowiska etnicznego/kulturowego/religijnego innego niż większość populacji, istotnym elementem do rozważenia będzie to, czy grupa wnioskodawcy jest obecna w potencjalnym miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. W niektórych krajach wnioskodawca byłby w stanie prowadzić względnie normalne życie bez obecności grupy. W innych krajach życie w miejscu, gdzie dana grupa nie jest obecna, może oznaczać ryzyko narażenia się na nadmierne trudności i wykluczenie społeczne. Dlatego należy wziąć pod uwagę sytuację danej grupy w konkretnym kraju.

Podatność na zagrożenia

W przypadku stwierdzenia podatności na zagrożenia oznaczałoby to, że należy zachować szczególną ostrożność przy rozważaniu możliwości zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej. Należy wziąć pod uwagę indywidualne elementy i okoliczności. W zależności od sytuacji w kraju pochodzenia rozważanie alternatywy ochrony wewnętrznej dla niektórych kategorii wnioskodawców może nie być zasadne. Na przykład w niektórych krajach, w których prawa obywatelskie kobiet są ograniczone lub nie mogą one uzyskać dostępu do podstawowych usług lub podstawowych środków do życia bez wsparcia ze strony mężczyzn, rozważanie alternatywy ochrony wewnętrznej dla kobiet, które nie mają takiego wsparcia, może nie być zasadne. Podobnie, rozważanie alternatywy ochrony wewnętrznej dla dziecka, które nie ma bliskiej rodziny w kraju pochodzenia, w którym brak jest niezbędnych zabezpieczeń dla dzieci w takich sytuacjach, może nie być zasadne. Wnioskodawcy o szczególnych potrzebach związanych ze zdrowiem, zdrowiem psychicznym i niepełnosprawnością powinni być rozpatrywani indywidualnie. Ogólnie rzecz biorąc, alternatywa ochrony wewnętrznej może nie być zasadna dla wnioskodawców z poważnymi chorobami lub niepełnosprawnościami. Więcej informacji na temat praktycznych przykładów rozważania alternatywy ochrony wewnętrznej można znaleźć w [rozdziale 6](#).

4. Określenie potencjalnego miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej

Określenie miejsca, dla którego alternatywa ochrony wewnętrznej będzie rozważana, wymaga wyznaczenia konkretnie rozważanego miejsca. Może to być miasto, dystrykt, prowincja lub region. Będzie to zależało głównie od konkretnej sytuacji w kraju pochodzenia.

Należy wziąć pod uwagę indywidualne okoliczności wnioskodawcy, jak również ogólne warunki panujące w określonym miejscu. W niniejszej sekcji przedstawiono kilka czynników związanych z ogólną sytuacją lub indywidualnymi okolicznościami wnioskodawcy, które są przydatne przy określaniu miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej.

4.1 Czynniki związane z sytuacją ogólną

Ogólna sytuacja w zakresie bezpieczeństwa

Przy określaniu potencjalnego miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej należy wziąć pod uwagę ogólną sytuację w zakresie bezpieczeństwa. Kluczowym elementem w tym względzie jest trwający konflikt, jak również poziom niestabilności sytuacji w zakresie bezpieczeństwa na danym obszarze. Ogólnie rzecz biorąc, obszary, na których toczy się aktywny konflikt, nie są rozważane jako alternatywa ochrony wewnętrznej ⁽²¹⁾.

Obszary miejskie i wiejskie

Często bardziej odpowiednie jest wskazanie obszaru miejskiego niż wiejskiego jako miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej. Bardziej prawdopodobne jest to, że obszar miejski jest lepiej rozwinięty, z lepszą infrastrukturą i dostępem do usług społecznych, opieki zdrowotnej i higieny, w tym wody i urządzeń sanitarnych. Łatwiej jest znaleźć mieszkanie i zatrudnienie, a sytuacja w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego może być również lepsza na obszarach miejskich niż na obszarach wiejskich.

Ponadto do procedury wskazywania obszaru miejskiego lub wiejskiego jako miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej dochodzi aspekt demograficzny. Na obszarach miejskich zazwyczaj mieszka więcej różnorodnych grup, co może ułatwić wnioskodawcy nawiązanie kontaktów i dostęp do wsparcia ze strony innych. Szczególnie istotne może to być w krajach, w których przynależność religijna/kulturowa/etniczna ma duże znaczenie. Dodatkowo obszary miejskie są generalnie bardziej dostępne, co również jest ważnym aspektem, który należy wziąć pod uwagę (zob. sekcja o dostępności poniżej). Niemniej jednak obszarów wiejskich nie powinno się wykluczać i można je brać pod uwagę w niektórych krajach.

⁽²¹⁾ Aby uzyskać wskazówki dotyczące poważnego i indywidualnego zagrożenia życia lub fizycznej integralności osoby cywilnej wynikające z masowego stosowania przemocy w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych, zob. sekcja „Artykuł 15(c) QD” w *Poradniku praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*, kwiecień 2018 r.

Dostępność

Dostępność jest istotnym elementem, który należy wziąć pod uwagę przy określaniu potencjalnego miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej. Może ona być szczególnie istotna w krajach pochodzenia, w których dochodzi do masowej przemocy, a podróżowanie transportem drogowym może stwarzać dodatkowe ryzyko dla wnioskodawcy. Ważnym czynnikiem w tym względzie jest dostępność międzynarodowych lub krajowych portów lotniczych w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej.

4.2 Czynniki związane z indywidualnymi okolicznościami

Indywidualne okoliczności, w jakich znajduje się wnioskodawca, mogą wskazywać, że dane miejsce można wziąć pod uwagę w procesie określania potencjalnego miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej. Wnioskodawca może mieć związek z określonym miejscem ze względu na poprzedni pobyt lub mogą zaistnieć inne indywidualne okoliczności lub szczególne potrzeby, które wskazują, że dane miejsce może być zasadne. Poniższe przykłady mogą stanowić pomoc w zbieraniu informacji o indywidualnych okolicznościach. Wykazu tego nie powinno się jednak uważać za wyczerpujący.

Wcześniejszy pobyt lub zamieszkanie w innym miejscu

Wcześniejszy pobyt lub dłuższa wizyta w innym miejscu może wskazywać na to, że może to być odpowiednie miejsce alternatywy ochrony wewnętrznej. Znajomość miejsca i lokalnej społeczności przez wnioskodawcę może ułatwić mu osiedlenie się.

Rodzina lub sieć społeczna w innym miejscu

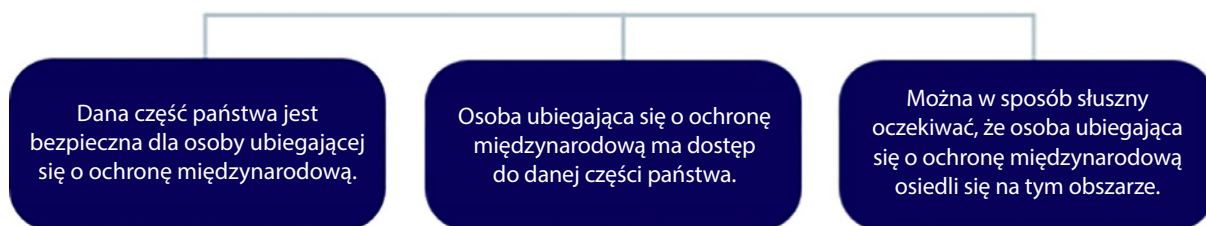
Jeśli wnioskodawcy mają w okolicy osoby bliskie, które mogą ich wesprzeć, może to pomóc im w osiedleniu się w nowym miejscu.

Obecność grupy religijnej lub etnicznej wnioskodawcy w innym miejscu

Znaczenie pochodzenia etniczno-religijnego wnioskodawcy przy rozważaniu potencjalnego miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej zależałoby od sytuacji w kraju pochodzenia. W niektórych przypadkach kwestia ta może być szczególnie istotna, natomiast w innych nie byłoby konieczne wskazanie miejsca, w którym obecna jest ta sama grupa religijna lub etniczna. Ogólnie rzecz biorąc, ten ostatni czynnik może być postrzegany jako czynnik, który może ułatwić integrację wnioskodawcy z lokalną społecznością.

5. Ocena kryteriów alternatywy ochrony wewnętrznej

Aby ustalić, czy ochrona wewnętrzna jest dostępna w konkretnej części w kraju pochodzenia osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, muszą zostać spełnione łącznie trzy kryteria:

Dostępność miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej musi być **określona w momencie podejmowania decyzji przez dany organ rozstrzygający**. Nie jest konieczne, aby miejsce to spełniało kryteria alternatywy ochrony wewnętrznej już w momencie ucieczki wnioskodawcy z kraju. Ponadto fakt, że wnioskodawca zdecydował się na wyjazd do tego kraju przed opuszczeniem państwa pochodzenia, nie miałby decydującego znaczenia dla zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej.

5.1 Bezpieczeństwo w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej

Obszar może być uznany za bezpieczny dla wnioskodawcy, ponieważ nie ma on uzasadnionej obawy przed prześladowaniem lub rzeczywistego ryzyka doznania poważnej krzywdy w tym miejscu, lub ponieważ ma on dostęp do ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą w tej części kraju.

Uzasadniona obawa przed prześladowaniem lub rzeczywiste ryzyko poważnej krzywdy w potencjalnym miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej muszą być oceniane według tych samych norm, które stosuje się w odniesieniu do obszaru pochodzenia w kraju pochodzenia.

a) Brak uzasadnionej obawy przed prześladowaniem i brak rzeczywistego ryzyka doznania przez wnioskodawcę poważnej krzywdy

Prześladowanie lub poważna krzywda, które zostały udowodnione w odniesieniu do obszaru pochodzenia wnioskodawcy w kraju pochodzenia, nie mogą występować w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. Ponadto w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej nie może wystąpić nowe ryzyko prześladowania i poważnej krzywdy, które potencjalnie zagraża wnioskodawcy.

Należy również podkreślić, że nie można w sposób słuszny oczekiwać, że wnioskodawca uniknie prześladowania lub poważnej krzywdy poprzez powstrzymanie się od pewnych działań, które są fundamentalne dla jego tożsamości. Nie można oczekiwać od wnioskodawcy, że sam narzuci sobie

ograniczenia, na przykład ukryje orientację seksualną ⁽²²⁾ lub przekonania religijne, aby uniknąć ryzyka prześladowań i poważnej krzywdy.

Ocena będzie koncentrować się na ustaleniu, czy istnieje prawdopodobieństwo, że podmiot dopuszczający się prześladowania lub wyrządzający poważną krzywdę ⁽²³⁾ będzie **ścigać wnioskodawcę do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej**.

W tym względzie ważnym czynnikiem jest zdolność i gotowość podmiotu dopuszczającego się prześladowania do dotarcia do wnioskodawcy w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. Aby określić tę zdolność i gotowość, należy wziąć pod uwagę kilka elementów dotyczących obawy wnioskodawcy przed prześladowaniem lub ryzykiem doznania poważnej krzywdy w obszarze pochodzenia. Kluczowymi czynnikami w tej ocenie są określenie, kim jest dany podmiot, jego zdolność do śledzenia wnioskodawcy oraz motyw, jakimi się kieruje.

Jeżeli podmiotem dopuszczającym się prześladowania lub wyrządzającym poważną krzywdę jest państwo, zakłada się, że alternatywa ochrony wewnętrznej w kraju pochodzenia nie ma zastosowania, ponieważ państwa zazwyczaj kontrolują całe terytorium. Nawet jeśli ryzyko prześladowania lub poważnej krzywdy pochodzi od administracji lokalnej lub regionalnej w danym państwie, nadal należy brać pod uwagę zasięg działania podmiotu. Wynika to z faktu, że administracja lokalna i regionalna na ogół czerpie swoją władzę z centralnych władz państwowych, a zatem może być w stanie dotrzeć do wnioskodawcy w całym kraju, a nie tylko na obszarach, które bezpośrednio kontroluje.

Alternatywa ochrony wewnętrznej może mieć jednak zastosowanie, jeżeli zdolność państwa do prześladowania jest z jakiegoś powodu ograniczona lub nie istnieje w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. Może to mieć miejsce, na przykład:

- jeśli miejsce alternatywy ochrony wewnętrznej jest, zgodnie z prawem lub faktem, zarządzane przez inną jednostkę niż prześladowający podmiot państwowy; lub;
- gdy prześladowującym podmiotem państwowym jest organ lokalny lub regionalny, który nadużywa swoich uprawnień bez wsparcia struktur krajowych, na przykład gdy podmiotem dopuszczającym się prześladowania jest lokalny organ policji, który nie wykonuje swoich obowiązków lub nie wdraża polityki, ale nadużywa swoich uprawnień dla osobistej korzyści; lub
- gdy odmienne ramy prawne w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej nie pozwalają na ten sam rodzaj prześladowania, co na obszarze pochodzenia w kraju pochodzenia.

Jeżeli podmiotem dopuszczającym się prześladowania jest podmiot niepubliczny, kwestia sfery jego działania będzie w dużym stopniu zależała od jego zdolności i chęci lub zamiaru dotarcia do

⁽²²⁾ TSUE, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., *X, Y and Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel*, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, EU:C:2013:720. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 70–76, dostępne w [bazie orzecnictwa TSUE Curia](#).

⁽²³⁾ W art. 6 QD (wersja przekształcona) podmioty dopuszczające się prześladowania lub wyrządzające poważną krzywdę zdefiniowano jako: „a) państwo; b) strony lub organizacje kontrolujące państwo lub znaczną część jego terytorium; c) podmioty niepubliczne, jeśli można wykazać, że podmioty wymienione w lit. a) i b), w tym organizacje międzynarodowe, nie mogą lub nie chcą udzielić ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą (...)”.

wnioskodawcy. Musi istnieć **powód, aby wierzyć, że prześladowający podmiot nie będzie mógł dotrzeć do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej** ⁽²⁴⁾.

W niektórych krajach podmioty inne niż państwo mogą mieć podobne możliwości ze względu na swoją strukturę i kontrolę na danym terytorium.

Możliwość dotarcia do wnioskodawcy może być ograniczona w przypadku, gdy podmiot niepubliczny jest osobą fizyczną lub ograniczoną grupą osób niepowiązanych z żadną organizacją.

Gotowość dotarcia do wnioskodawcy zależy na ogół od powodu, dla którego wnioskodawca jest prześladowany przez dany podmiot. Powodem podążania za wnioskodawcą do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej może być bardzo osobisty motyw. W niektórych przypadkach powód prześladowania lub poważnej krzywdy ma charakter lokalny lub przestaje istnieć, gdy wnioskodawca opuszcza obszar pochodzenia. Na przykład, jeżeli celem podmiotu dopuszczającego się prześladowania lub wyrządzającego poważną krzywdę jest wywiezienie wnioskodawcy z obszaru pochodzenia, podmiot ten może być usatysfakcjonowany, gdy wnioskodawca zniknie z pola widzenia lub opuści ten obszar, i może nie mieć zamiaru dalszego ścigania wnioskodawcy.

W krajach pochodzenia, w których toczy się konflikt zbrojny, przy ustalaniu, czy w miejscu tym nie dochodzi do prześladowań lub poważnej krzywdy, konieczne jest dokonanie oceny ogólnej sytuacji w zakresie bezpieczeństwa w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. Konieczna jest również ocena sytuacji humanitarnej w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej w celu zweryfikowania zasadności osiedlenia się w tym miejscu. Sytuację w zakresie bezpieczeństwa należy oceniać zgodnie z normami określonymi w art. 15 lit. c) QD (wersja przekształcona) ⁽²⁵⁾.

b) Dostępność ochrony

Jeżeli wnioskodawcy grozi prześladowanie lub poważna krzywda w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, należy wziąć pod uwagę dostępność ochrony. Ma to na celu ustalenie, czy istnieje podmiot zapewniający ochronę, który jest w stanie i chce chronić wnioskodawcę. Ryzyko, że wnioskodawcy grozi prześladowanie lub poważna krzywda w ramach alternatywy ochrony wewnętrznej, może wystąpić, gdy podmiot dopuszczający się prześladowania lub wyrządzający poważną krzywdę ma pewien zasięg w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. Może to mieć miejsce również wtedy, gdy podmiotem prześladowującym lub wyrządzającym poważną krzywdę jest całe społeczeństwo lub jego część, a ponadto podmiot ten jest obecny w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej.

Ochrona dostępna na rozważanym obszarze musi spełniać te same obowiązkowe wymogi co w przypadku ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą na obszarze pochodzenia w kraju pochodzenia ⁽²⁶⁾.

⁽²⁴⁾ Wytyczne UNHCR w sprawie ochrony międzynarodowej: „Ucieczka wewnętrzna lub relokacja” w kontekście art. 1A ust. 2 Konwencji z roku 1951 lub Protokołu z roku 1967 dotyczących Statusu Uchodźców, HCR/GIP/03/04, 23 lipca 2003 r., pkt. 17.

⁽²⁵⁾ Informacje szczegółowe znajdują się w sekcji „Masowa przemoc” w *Poradniku praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*, kwiecień 2018 r.

⁽²⁶⁾ Zob. sekcja „Jakość ochrony” w *Poradniku praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*, kwiecień 2018 r.

Art. 7 QD (wersja przekształcona)

„1. Ochrona przed prześladowaniem lub poważną krzywdą może być udzielana wyłącznie przez:

- a) państwo; lub
- b) strony lub organizacje, w tym organizacje międzynarodowe, kontrolujące państwo lub znaczną część jego terytorium;

o ile chcą i mogą oferować ochronę zgodnie z ust. 2.

2. Ochrona przed prześladowaniem lub poważną krzywdą musi być skuteczna i trwała. Taka ochrona zasadniczo udzielana jest, gdy podmioty (...) podejmują racjonalne działania mające zapobiec prześladowaniu lub wyrządzaniu poważnej krzywdy, stosując między innymi skuteczny system prawny do wykrywania i ścigania aktów stanowiących prześladowanie lub powodujących poważną krzywdę oraz do karania za nie, oraz gdy wnioskodawca ma dostęp do takiej ochrony.

3. Podczas dokonywania oceny, czy międzynarodowa organizacja kontroluje państwo lub znaczącą część jego terytorium i zapewnia ochronę, tak jak to określono w ust. 2, państwa członkowskie wezmą pod uwagę wszelkie wytyczne przewidziane w odpowiednich aktach prawnych Unii”.

Jeśli państwo **nie jest w stanie i nie chce** chronić wnioskodawcy przed prześladowaniem lub poważną krzywdą w obszarze pochodzenia, może to wskazywać na niezdolność lub niechęć państwa do ochrony wnioskodawcy również w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. W wyjątkowych przypadkach może być inaczej, na przykład w następujących sytuacjach:

- gdy podmiotem dopuszczającym się prześladowań jest podmiot niepubliczny, a władze chcą, ale nie mogą zapewnić ochrony w regionie pochodzenia ze względu na warunki lokalne; lub
- gdy podmiotem dopuszczającym się prześladowań jest podmiot niepubliczny, a niechęć władz lokalnych do zapewnienia ochrony w obszarze pochodzenia nie jest związana z polityką krajową, lecz raczej z sytuacją lokalną.

W takich przypadkach ochrona może być dostępna w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej.

Przepisy i mechanizmy, dzięki którym wnioskodawca może uzyskać ochronę ze strony państwa, mogą odzwierciedlać wolę państwa, jeśli są one również stosowane w praktyce. Jeśli jednak państwo toleruje lub przyzwala na ataki ze strony podmiotów niepublicznych, będzie to oznaczało, że kryterium bezpieczeństwa nie jest spełnione.

Ochrona musi być **skuteczna i nie może być tymczasowa**, co stanowi kryteria łączne. W tym znaczeniu ochronę musi zapewnić zorganizowany i stabilny organ dysponujący kontrolą i środkami niezbędnymi do zapewnienia ochrony. Państwa upadające, państwa niezdolne do sprawowania kontroli nad terytorium lub państwa borykające się z powszechną korupcją nie byłyby w normalnych warunkach w stanie zapewnić skutecznej i trwałej ochrony.

Jeśli organ zapewniający ochronę nie jest państwem, musi mieć możliwości kontroli i ochrony zbliżone do państwowych ⁽²⁷⁾. Strony lub organizacje inne niż państwo mogą być równorzędne, jeśli kontrolują całość lub znaczną część państwa i starają się powielać tradycyjne funkcje państwowe. Ochronę można uznać za skuteczną, jeżeli podmiot zapewniający ochronę podjąłby zasadne kroki w celu zapobieżenia szkodliwym czynom i zmniejszenia ryzyka ich wystąpienia. Można to osiągnąć np. poprzez skuteczny system prawny

⁽²⁷⁾ Art. 7 QD (wersja przekształcona).

służący wykrywaniu, ściganiu i karaniu czynów stanowiących prześladowanie lub poważną krzywdę⁽²⁸⁾. Ponadto wszelkie wsparcie społeczne i finansowe udzielane przez podmioty prywatne, takie jak rodzina lub klan wnioskodawcy, nie stanowi ochrony⁽²⁹⁾.

Termin „nietymczasowy” oznacza, że można oczekiwać, iż sytuacja pozostanie wystarczająco stabilna w przewidywalnej przyszłości. Ochrony krótkoterminowej nie można uznać za wystarczającą. Należy zwrócić na to szczególną uwagę, oceniając ten element w związku z ochroną zapewnianą przez strony lub organizacje, w tym organizacje międzynarodowe, kontrolujące państwo lub znaczną część jego terytorium, gdyż ich kontrola ma zwykle tymczasowy charakter.

Ponadto nie wystarczy, aby ochrona była ogólnie dostępna, musi być ona również **dostępna** wnioskodawcy, umożliwiając mu zwrócenie uwagi na jego problem. Na przykład wnioskodawca powinien mieć możliwość wniesienia oskarżenia lub skargi.

Więcej informacji na temat ochrony w kraju pochodzenia można znaleźć w *Poradniku praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*, kwiecień 2018 r.

5.2 Podróż i wstęp do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej

a) Bezpieczna podróż

Wnioskodawca musi mieć możliwość podróżowania bezpieczną trasą, która umożliwi mu dotarcie do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej bez nadmiernych trudności. Celem tego jest umożliwienie mu dostępu do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej w kraju pochodzenia bez narażania się na poważne ryzyko i prześladowania. Właściwą trasą podróży, którą należy ocenić, jest trasa z kraju złożenia wniosku do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej w kraju pochodzenia.

Jeśli w danym miejscu znajduje się międzynarodowe lotnisko, podróż do obszaru relokacji można zazwyczaj uznać za bezpieczną. Jeżeli do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej nie ma lotów międzynarodowych, należy określić bezpieczną trasę w kraju pochodzenia lub przez kraj trzeci. W zależności od sytuacji bezpieczeństwa w kraju, loty krajowe mogą być alternatywą pozwalającą na uniknięcie podróży przez obszary niebezpieczne.

Wszelkie bariery utrudniające dotarcie do obszaru powinny być możliwe do pokonania w zasadnym zakresie. Wnioskodawca nie powinien być narażony na fizyczne niebezpieczeństwo dla zdrowia lub życia, takim jak pola minowe, walki, przemieszczanie się po frontach wojennych, bandytyzm lub inne formy prześladowań⁽³⁰⁾.

⁽²⁸⁾ TSUE [WI], wyrok z dnia 2 marca 2010 r., *Aydin Salahadin Abdulla i inni przeciwko Bundesrepublik Deutschland*, sprawy połączone C-175/08, C-176/08, C-178/08, C-179/08, EU: C:2010:10. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 70, dostępny w [bazie orzecznictwa TSUE Curia](#); oraz TSUE [WI], wyrok z dnia 20 stycznia 2021 r., *OA przeciwko Secretary of State for the Home Department*, C-255/19, EU:C:2021:36. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 38–44, dostępne w [bazie orzecznictwa TSUE Curia](#).

⁽²⁹⁾ TSUE [WI], 2021, *OA, op.cit.*, przypis 28. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 63, dostępny w [bazie orzecznictwa TSUE Curia](#).

⁽³⁰⁾ Wytyczne UNHCR w sprawie ochrony międzynarodowej: „Ucieczka wewnętrzna lub relokacja” w kontekście art. 1A ust. 2 Konwencji z roku 1951 lub Protokołu z roku 1967 dotyczących Statusu Uchodźców, HCR/GIP/03/04, 23 lipca 2003 r., pkt. 10.

Można uznać, że podróż nie wiąże się z nadmiernymi trudnościami, jeżeli nie naraża wnioskodawcy na ryzyko poważnej krzywdy lub prześladowania, a potencjalne trudności nie wykraczają poza problemy, z którymi podróżni w kraju pochodzenia zwykle się stykają i które udaje im się przezwyciężyć.

Wnioskodawca nie powinien być narażony na ryzyko utknięcia w części kraju, w której może być źle traktowany. Wszelkie trudności praktyczne, takie jak zła jakość dróg lub duża odległość, nie stanowią nadmiernych trudności, jeżeli nie stanowią zagrożenia dla bezpieczeństwa wnioskodawcy.

Uwarunkowania osobiste, w szczególności podatność na zagrożenia, takie jak młody lub podeszły wiek, problemy zdrowotne lub płeć, mogą stwarzać dodatkowe problemy dla bezpiecznego podróżowania, które należy uwzględnić w ocenie.

b) Legalna podróż

Wnioskodawca musi mieć możliwość podróżowania bez przeszkód prawnych uniemożliwiających mu dotarcie do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej. W szczególności jeżeli wnioskodawca w celu dostania się do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej musi przejechać przez państwo trzecie, musi mieć możliwość dokonania tego w sposób legalny. Ograniczenia prawne mogą obowiązywać również w obrębie danego państwa i należy je uwzględnić.

Konieczne może okazać się posiadanie przez wnioskodawcę określonych dokumentów lub możliwość uzyskania dostępu do nich, aby wniosek o udzielenie alternatywy ochrony wewnętrznej spełniał kryterium podróży. Jeżeli do odbycia podróży wymagane są dokumenty, powinny być one dostępne wnioskodawcy bez narażania go na niebezpieczeństwo. Wnioskodawca nie powinien być zmuszany do stawiania się przed prześladowującymi go władzami w celu uzyskania dokumentów niezbędnych do odbycia podróży. W zależności od kraju wymagane dokumenty mogą być różne: może to być paszport, dowód osobisty, paszport wewnętrzny lub różnego rodzaju zezwolenia na podróż. Wiza może być konieczna do przejazdu przez inny kraj.

Poza ograniczeniami prawnymi i koniecznością przedstawienia dokumentów na podstawie przepisów lub orzeczeń sądowych, przeszkody administracyjne, takie jak trudności w uzyskaniu niezbędnych dokumentów wynikające z niewydolnej biurokracji, skomplikowanych procedur, specjalnych wymogów, korupcji itd. mogą również utrudnić wnioskodawcy podróż do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej. Te przeszkody administracyjne muszą być możliwe do pokonania przez wnioskodawcę bez narażania się na niebezpieczeństwo.

c) Uzyskanie wstępu

Po dotarciu do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej na końcu swojej podróży wnioskodawca musi być w stanie uzyskać tam wstęp. Uzyskanie wstępu oznacza, że podmiot kontrolujący wnioskodawcę musi zezwolić wnioskodawcy na dostęp do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej oraz wnioskodawca musi uzyskać pozwolenie na osiedlenie się tam. W zależności od kraju pochodzenia i konkretnego obszaru, wymagania dotyczące dostępu do obszaru i osiedlenia się na nim mogą być różne. Aby element „uzyskania wstępu” był uzasadniony, w przypadku wnioskodawcy powinny zostać spełnione oba zestawy wymogów.

W przypadku trudności z uzyskaniem wstępu alternatywa ochrony wewnętrznej może być brana pod uwagę tylko wtedy, gdy trudności te są możliwe do pokonania w zasadnym zakresie. Pewne formalności, takie jak zarejestrowanie się w lokalnym urzędzie, mogą być warunkiem wstępnym do osiedlenia się na danym obszarze. Same w sobie nie byłyby one zazwyczaj uznawane za przeszkody w uzyskaniu wstępu na miejsce alternatywy ochrony wewnętrznej. Jednakże trudności, których przezwyciężenie wymaga nadmiernie długiego czasu lub nadmiernie intensywnego wysiłku ze strony wnioskodawcy, mogą uniemożliwić spełnienie przez miejsce alternatywy ochrony wewnętrznej wymogu „uzyskania wstępu”. Sytuacja taka może mieć miejsce na przykład wtedy, gdy czas oczekiwania na rejestrację jest celowo znacznie dłuższy niż zwykle, a konsekwencje takiego działania miałyby poważne skutki dla wnioskodawcy. Przykładem tego może być ograniczona możliwość dostępu do niezbędnej opieki zdrowotnej.

Bezpaństwowcy lub osoby, które nie z własnej winy nie posiadają dokumentów, mogą napotkać poważniejsze trudności w uzyskaniu wstępu na niektóre obszary. Możliwość przyznania wstępu w tych przypadkach może wymagać dokładniejszej oceny przez urzędnika prowadzącego sprawę.

5.3 Zasadność osiedlenia się w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej

Kryterium zasadności wymaga indywidualnej oceny. Nie jest to ocena polegająca na tym, czego „rozsądna osoba” powinna oczekiwać i co powinna zaakceptować. Koncentruje się ona na tym, **czy zasadne jest, aby wnioskodawca mieszkał w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej**, uwzględniając zarówno a) ogólne warunki, jak i b) odpowiednie uwarunkowania osobiste.

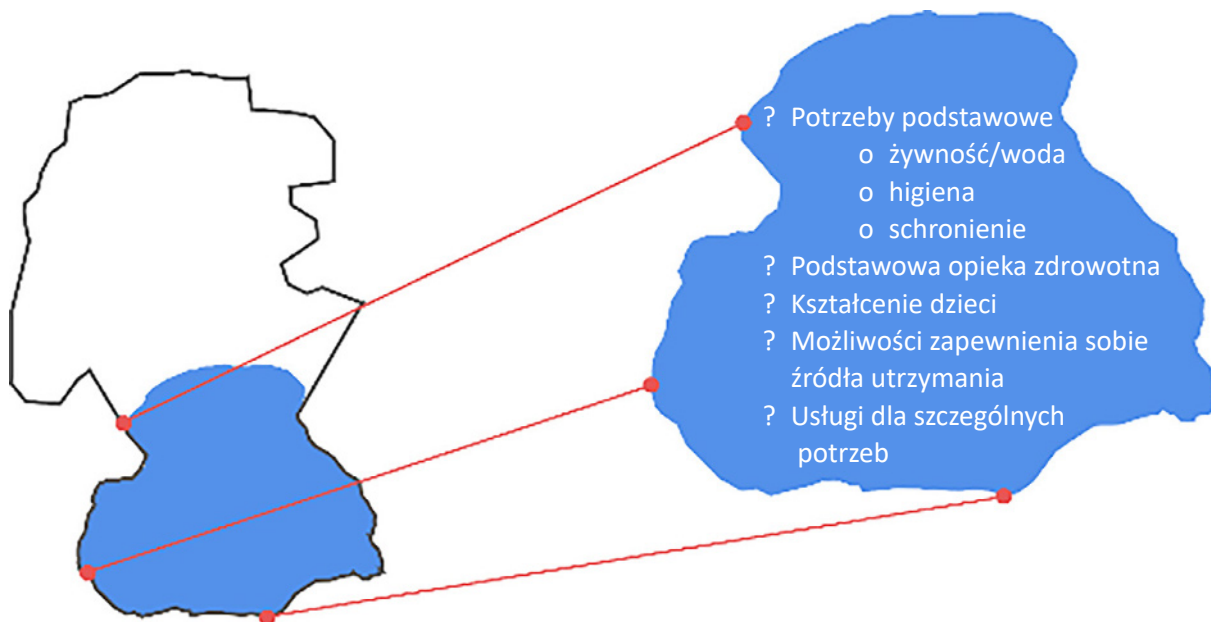
Organ rozstrzygający musi zatem ocenić wszystkie czynniki i okoliczności charakterystyczne dla wnioskodawcy w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, w świetle odpowiednich i aktualnych informacji o kraju pochodzenia, które muszą być dostępne dla urzędnika prowadzącego sprawę w momencie podejmowania decyzji.

Należy zauważyć, że warunki spełnienia „kryterium racjonalności” wykraczają poza gwarancje zawarte w art. 3 EKPC. Samo przeżycie wnioskodawcy i brak tortur, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania lub karania w danym miejscu nie są wystarczające, aby stwierdzić, że można słusznie oczekiwać, iż wnioskodawca osiedli się w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej.

Należy wziąć pod uwagę dodatkowe względy, jak wskazano poniżej.

a) Warunki ogólne

Ocena ogólnych warunków w fikcyjnym kraju pochodzenia. Obszar zaznaczony na niebiesko to proponowane miejsce alternatywy ochrony wewnętrznej.

Określenie, czy ogólne warunki panujące w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej pozwoliłyby uznać, że można w sposób słuszny oczekiwać, iż wnioskodawca się tam osiedli, wymaga zastosowania zestawu kryteriów lub wskaźników.

Dla celów niniejszego poradnika uwzględniono orzecznictwo ETPC – Sufi i Elmi przeciwko Zjednoczonemu Królestwu oraz A.A.M przeciwko Szwecji ⁽³¹⁾. Należy podkreślić, że sprawy te zostały rozstrzygnięte w konkretnych sytuacjach faktycznych i jako takie nie stanowią ogólnych wytycznych interpretacyjnych w zakresie pojęcia alternatywy ochrony wewnętrznej. Ponadto sprawy te odnoszą się do alternatywy ochrony wewnętrznej w kontekście procedur powrotu (lub deportacji) na mocy art. 3 EKPC, a nie w kontekście procedur azylowych. Niemniej jednak przedstawiona argumentacja dotycząca zasadności „alternatywy ucieczki wewnętrznej” jest również istotna dla oceny zasadności alternatywy ochrony wewnętrznej na mocy QD (wersja przekształcona).

Sufi i Elmi przeciwko Zjednoczonemu Królestwu ⁽³²⁾

Zdolność wnioskodawcy do zaspokojenia najbardziej podstawowych potrzeb, takich jak:

- wyżywienie
- higiena
- schronienie.

⁽³¹⁾ Zob. fragmenty oficjalnego streszczenia spraw, s. 38 niniejszego poradnika praktycznego.

⁽³²⁾ ETPC, 2011, *Sufi i Elmi*, *op.cit.*, przypis 14. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 283, dostępny w [bazie orzecznictwa Hudoc ETPC](#).

A.A.M przeciwko Szwecji ⁽³³⁾

- dostępność miejsc pracy
- dostęp do opieki zdrowotnej
- wsparcie finansowe i inne ze strony UNHCR i władz lokalnych.

Inne elementy, które należy wziąć pod uwagę podczas badania zasadności, wynikają z istniejącej praktyki państw członkowskich ⁽³⁴⁾:

- możliwość zapewnienia przez wnioskodawcę utrzymania siebie i swojej rodziny;
- edukacja dzieci ⁽³⁵⁾ (w kontekście kraju pochodzenia ⁽³⁶⁾).

W przypadku **wnioskodawców wymagających szczególnego traktowania**, o szczególnych potrzebach, konieczna może być ocena, czy w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej dostępne są odpowiednie usługi i infrastruktura (np. specjalistyczna opieka medyczna, określone placówki). Należy przy tym wziąć pod uwagę ich uwarunkowania osobiste. Dalsze wskazówki dotyczące wnioskodawców o szczególnych potrzebach można znaleźć w [sekcji 5.3.b](#) i w [rozdziale 6](#).

Ogólna sytuacja w rozpatrywanym obszarze powinna być zbadana w świetle **obiektywnych kryteriów** opisanych powyżej. O ile można wziąć pod uwagę ogólny aspekt kraju pochodzenia, elementy te **nie powinny być oceniane w porównaniu** z innymi obszarami w kraju pochodzenia lub z normami w kraju złożenia wniosku.

Miejsce alternatywy ochrony wewnętrznej musi być wyposażone w podstawową infrastrukturę, w tym zaopatrzenie w żywność i wodę, urządzenia sanitarne, dostęp do mieszkań, elektryczność, podstawową opiekę medyczną oraz, jeżeli jest to istotne dla sytuacji wnioskodawcy lub jego rodziny, instytucje edukacyjne w odniesieniu do państwa pochodzenia.

Sytuacja w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej musi umożliwiać wnioskodawcom zarabianie na życie i osiągnięcie odpowiedniego poziomu utrzymania. Warunki społeczno-ekonomiczne w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej muszą umożliwiać wnioskodawcom zarabianie na życie poprzez zatrudnienie lub samozatrudnienie. Jednakże relokacja wewnętrzna nieuchronnie wiąże się z pewnymi trudnościami, takimi jak trudności w znalezieniu odpowiedniej pracy ⁽³⁷⁾. Nie jest wymagane, aby wnioskodawcy wykonywali ten sam zawód, który wykonywali wcześniej. Tymczasowa praca niewymagająca kwalifikacji, np. w rolnictwie lub w sektorze budowlanym jest dopuszczalna, o ile zapewnia wystarczające dochody. Z kolei praca zarobkowa na rzecz organizacji przestępczej, polegająca na kontynuowaniu popełniania przestępstw lub uczestniczenia w nich, nie jest zasadna.

⁽³³⁾ ETPC, 2014, *A.A.M, op.cit.*, przypis 16. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 73, dostępny w [bazie orzecznictwa Hudoc ETPC](#).

⁽³⁴⁾ Zob. sekcja „Zasadność osiedlenia się przez wnioskodawcę w części kraju pochodzenia” w *Poradniku praktycznym EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową*, kwiecień 2018 r.

⁽³⁵⁾ Wynika to również z *Konwencji o prawach dziecka* przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 20 listopada 1989 r., Zbiór traktatów ONZ, t. 1577.

⁽³⁶⁾ Element ten nie powinien być oceniany w porównaniu z normami obowiązującymi w kraju złożenia wniosku, ale w ogólnym kontekście kraju pochodzenia.

⁽³⁷⁾ ETPC, 2014, *A.A.M, op.cit.*, przypis 16. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 73, dostępny w [bazie orzecznictwa Hudoc ETPC](#).

Ogólnie rzecz biorąc, niższy standard życia lub obniżenie statusu ekonomicznego w związku z osiedleniem się w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej nie jest wystarczającym powodem do odrzucenia proponowanego obszaru jako nieodpowiedniego ⁽³⁸⁾. Art. 8 QD (wersja przekształcona) **nie wymaga, aby poprzednie życie wnioskodawcy było kontynuowane w niezmienionej formie**, by alternatywa ochrony wewnętrznej miała zastosowanie. Wystarczające dochody oznaczają jednak, że wnioskodawca nie tylko jest w stanie zapewnić sobie bezpieczeństwo żywnościowe, zaopatrzenie w wodę, schronienie i higienę, jeżeli zasoby te nie są w inny sposób osiągalne, ale również pozwalają mu prowadzić zwyczajne życie w kraju pochodzenia.

Ponadto przy uwzględnianiu utrzymania wnioskodawcy istotne mogą być inne czynniki, takie jak dostępność pomocy humanitarnej lub indywidualne okoliczności, np. dostępne środki finansowe lub wsparcie ze strony sieci, które są szerzej omówione w [sekcji 5.3.b](#).

b) Warunki indywidualne

Aby móc określić, czy dla danego wnioskodawcy zasadne byłoby osiedlenie się w konkretnym miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, urzędnik prowadzący sprawę powinien również wziąć pod uwagę indywidualne okoliczności wnioskodawcy. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w których zidentyfikowano szczególne potrzeby i podatność na zagrożenia. W takich przypadkach indywidualna ocena zasadności osiedlenia się w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej musi uwzględniać szczególne potrzeby wnioskodawcy.

Należy zwrócić uwagę na następujące kategorie: małoletni bez opieki i pod opieką, osoby niepełnosprawne, osoby starsze, kobiety w ciąży, rodzice samotnie wychowujący małoletnie dzieci, ofiary handlu ludźmi, osoby cierpiące na poważne choroby, osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz osoby, które zostały poddane torturom, ofiary gwałtu lub innych poważnych form przemocy psychicznej, fizycznej lub seksualnej, lesbijki, geje, osoby biseksualne, interseksualne i transpłciowe oraz osoby o specjalnych potrzebach związanych z płcią społeczno-kulturową ⁽³⁹⁾.

⁽³⁸⁾ Wytyczne UNHCR w sprawie ochrony międzynarodowej: „Ucieczka wewnętrzna lub relokacja” w kontekście art. 1A ust. 2 Konwencji z roku 1951 lub Protokołu z roku 1967 dotyczących Statusu Uchodźców, HCR/GIP/03/04, 23 lipca 2003 r., pkt. 29.

⁽³⁹⁾ Więcej informacji na temat kategorii, identyfikacji kategorii i specjalnych potrzeb można znaleźć w narzędziu EASO do identyfikacji osób o specjalnych potrzebach, dostępnym na stronie <https://ipsn.easo.europa.eu/pl>.

Podczas oceny zasadności osiedlania się w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej istotne znaczenie może mieć szereg innych indywidualnych okoliczności wnioskodawców, ułatwiających osiedlenie się w danym miejscu lub stanowiących dodatkowe przeszkody. Mogą to być indywidualne okoliczności związane z samym wnioskodawcą, ale także wsparcie zewnętrzne. Poniżej podano **przykłady osobistych uwarunkowań**, które można wziąć pod uwagę przy ocenie, czy alternatywa ochrony wewnętrznej byłaby uzasadniona, czy nie. Wykazu nie powinno się jednak uważać za wyczerpujący. Należy pamiętać, że wpływ indywidualnych okoliczności w dużej mierze zależy od sytuacji w kraju pochodzenia.

Wiek. Bycie w wieku produkcyjnym wskazywałoby na zdolność do podjęcia zatrudnienia w celu zarobienia na utrzymanie. Natomiast młody wiek, jak również wiek podeszły może ograniczać możliwość podjęcia pracy i zdolność do zapewnienia sobie wystarczających środków utrzymania. W takich przypadkach indywidualny stan należy rozpatrywać w połączeniu z dostępną siecią wsparcia.

Płeć społeczno-kulturowa. W niektórych krajach kobiety mogą napotykać na ograniczenia wynikające z ich płci społeczno-kulturowej, które mogą prowadzić do utrudnień w pewnych obszarach, takich jak ograniczony dostęp do pewnych usług, zakwaterowania i zatrudnienia. Kobiety mogą być również bardziej narażone na wyzysk i przemoc. Z tego powodu alternatywa ochrony wewnętrznej może nie być zasadna dla kobiet, zwłaszcza jeśli nie mają one sieci wsparcia.

Doświadczenie zawodowe i wykształcenie, w tym znajomość języków obcych. Poziom wykształcenia i wcześniejsze doświadczenie zawodowe mogą mieć znaczenie przy ocenie możliwości uzyskania przez wnioskodawcę dostępu do podstawowych środków utrzymania poprzez zatrudnienie. W stosownych przypadkach można również wziąć pod uwagę własne zasoby finansowe i inne zasoby wnioskodawcy. Zdolność posługiwania się językiem w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej będzie istotnym czynnikiem, jeśli w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej posługuje się innym językiem jako językiem podstawowym.

Status rodzinny. Należy zapewnić podstawowe utrzymanie wszystkim członkom najbliższej rodziny ⁽⁴⁰⁾ w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej.

Jednocześnie należy zauważyć, że jeżeli wnioskodawca ma najbliższą rodzinę zgodnie z art. 2 lit. j) QD (wersja przekształcona) ⁽⁴¹⁾, członkowie tej rodziny powinni być uwzględnieni przy rozpatrywaniu wniosku. Miejsce alternatywy ochrony wewnętrznej nie byłoby zasadne, gdyby zamieszkanie tam oznaczało stałą rozłąkę z najbliższą rodziną. Normalne życie powinno obejmować możliwość wspólnego zamieszkania najbliższej rodziny.

⁽⁴⁰⁾ Zgodnie z art. 2 lit. j) QD (wersja przekształcona) do członków rodziny zalicza się następujące osoby:

- „– małżonek beneficjenta ochrony międzynarodowej lub będący stanu wolnego partner tego beneficjenta, z którym beneficjent pozostaje w stałym związku, jeżeli prawo lub praktyka danego państwa członkowskiego traktuje pary niepozostające w związku małżeńskim w sposób porównywalny do par pozostających w związku małżeńskim, zgodnie z jego prawem odnoszącym się do obywateli państw trzecich,
- małoletnie dzieci par, o których mowa w tiret pierwszym, lub beneficjenta ochrony międzynarodowej, pod warunkiem że nie pozostają w związku małżeńskim oraz bez względu na to, czy są dziećmi ślubnymi, nieślubnymi czy adoptowanymi zgodnie z przepisami prawa krajowego,
- ojciec, matka lub inny dorosły odpowiedzialny za beneficjenta ochrony międzynarodowej z mocy prawa danego państwa członkowskiego lub z mocy stosowanej w danym państwie członkowskim praktyki, jeżeli beneficjent jest małoletni i nie pozostaje w związku małżeńskim”.

⁽⁴¹⁾ *Ibidem*.

Stan zdrowia. Stan zdrowia i niepełnosprawność mogą mieć wpływ na zdolność wnioskodawcy do podjęcia pracy. Jednocześnie, w zależności od stanu zdrowia wnioskodawcy, konieczny może być dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej.

Status społeczno-ekonomiczny. Przy ocenie zasadności alternatywy ochrony wewnętrznej można wziąć pod uwagę dostępne środki finansowe, a zwłaszcza dostęp wnioskodawcy do środków zapewniających podstawowe utrzymanie.

Sieć wsparcia. Sieć rodzinna i potencjalnie także szersza sieć przyjaciół, członków tej samej społeczności, sieci związane z kręgami zawodowymi i innymi znajomymi mogą odegrać ważną rolę w zakresie pomocy wnioskodawcy w dostępie do podstawowych środków utrzymania. Charakter wsparcia oraz gotowość i zdolność do udzielania pomocy powinny być rozpatrywane w kontekście kraju pochodzenia i indywidualnie dla każdego przypadku.

Znajomość warunków lokalnych. Znajomość warunków lokalnych zdobyta podczas poprzedniego pobytu lub długoterminowej wizyty w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej może pomóc wnioskodawcy w osiedleniu się.

Względy etniczne/kulturowe/religijne. Jeżeli wnioskodawca należy do grupy etnicznej, kulturowej lub religijnej, która jest mniejszością w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, należy rozważyć, czy ograniczy to dostęp wnioskodawcy do podstawowych środków utrzymania lub usług. Brak więzi kulturowych może, w przypadku wnioskodawców z krajów, w których bliskie więzi kulturowe dominują w życiu codziennym, prowadzić do izolacji lub dyskryminacji.

Dokumentacja. W niektórych krajach dokumenty tożsamości mogą być niezbędne w celu uzyskania dostępu do usług publicznych, takich jak edukacja, opieka zdrowotna, wydawanie zaświadczeń o prawie do mieszkania lub gruntów oraz kredyty udzielane przez banki. Jeżeli wnioskodawca nie posiada odpowiednich dokumentów i prawdopodobnie nie będzie w stanie ich uzyskać, należy ocenić, w jaki sposób wpłynie to na jego możliwości prowadzenia względnie normalnego życia w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej.

Ocena indywidualnych okoliczności

Indywidualne okoliczności, w jakich znajduje się wnioskodawca, mogą odegrać ważną rolę w ocenie zasadności osiedlenia się. Niektóre aspekty, takie jak istnienie sieci wsparcia i znajomość warunków lokalnych, mogą pomóc wnioskodawcy w poruszaniu się w trudnych warunkach ogólnych i ułatwić mu osiedlenie się. Z drugiej strony, niektóre czynniki indywidualne mogą mieć negatywny wpływ na zasadność alternatywy ochrony wewnętrznej. Na przykład podeszły wiek i niepełnosprawność mogą stanowić dodatkowe przeszkody w znalezieniu zatrudnienia. Podobnie bariery językowe mogą ograniczyć szanse wnioskodawcy na dopełnienie niezbędnych formalności i integrację w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. Przed podjęciem decyzji o zasadności osiedlenia się należy rozważyć wszystkie aspekty.

Na przykład przy ocenie zasadności osiedlenia się w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej dla danego wnioskodawcy urzędnik prowadzący sprawę musi ocenić wpływ wszelkich uwarunkowań osobistych, które mogą ograniczać perspektywy wnioskodawcy na osiągnięcie odpowiedniego poziomu utrzymania. Jednakże ograniczenia wynikające z indywidualnych okoliczności wnioskodawcy mogą mieć mniejszy wpływ, jeżeli czynniki wspierające łagodzą trudności w zarabianiu na utrzymanie. Takimi

czynnikami wspierającymi może być pomoc członków rodziny lub innych sieci, na przykład rodzin lub dalszych powiązań społecznych. Wsparcie może pochodzić również od państwa w postaci usług publicznych, opieki społecznej, pomocy dla młodzieży, zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków dla osób niepełnosprawnych lub ubezpieczeń zdrowotnych. Wsparciem dla wnioskodawcy mogą być również organizacje charytatywne.

W sytuacji, gdy ogólne warunki sprzyjają zastosowaniu art. 8 QD (wersja przekształcona), ale indywidualne okoliczności utrudniają wnioskodawcy pomyślną relokację, urzędnik prowadzący sprawę będzie musiał ocenić kolejno elementy indywidualne i ogólne. Celem takiego działania jest rozważenie wszelkich ograniczonych perspektyw dla wnioskodawcy w odniesieniu do możliwego wsparcia, jakie wnioskodawca może otrzymać. Aby alternatywę ochrony wewnętrznej można było uznać za zasadną, dostępne wsparcie musi równoważyć te indywidualne okoliczności, które utrudniają wnioskodawcy pomyślną relokację, w takim stopniu, aby można było wiarygodnie zakładać, że wnioskodawca czuje się dobrze i ma wystarczające środki do życia.

6. Badanie konkretnych profili i ich wyzwań

W niniejszym rozdziale przedstawiono niektóre z profili, na które urzędnik prowadzący sprawę może się natknąć i na które należy zwrócić szczególną uwagę. Jest to istotne z punktu widzenia oceny kryteriów zastosowania pojęcia alternatywy ochrony wewnętrznej: bezpieczeństwa, podróży i wstępu oraz zasadności osiedlania się, co omówiono w [rozdziale 5](#). Wytyczne nie zawierają wniosków ani „schematycznych” rozwiązań dotyczących sposobu podejmowania decyzji w sprawie wniosków o ochronę międzynarodową, które odpowiadają tym profilom. Decyzja będzie zawsze zależała od **dokładnej sytuacji w kraju pochodzenia oraz od indywidualnej sytuacji wnioskodawcy**.

Aktualne i odpowiednie informacje o kraju pochodzenia mają zatem ogromne znaczenie, podobnie jak dogłębne wyjaśnienie sytuacji wnioskodawcy podczas rozmowy. O ile alternatywa ochrony wewnętrznej w danym miejscu może być odpowiednia dla jednej osoby o określonym profilu, o tyle dla innej może nie spełniać wszystkich istotnych wymogów.

Możliwość zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej będzie zależeć od wyniku oceny kryteriów opracowanych w [rozdziale 5](#), z uwzględnieniem właściwej informacji o krajach pochodzenia i indywidualnych okoliczności dotyczących wnioskodawcy. Ponadto ocena alternatywy ochrony wewnętrznej powinna uwzględniać zdolność wnioskodawcy do zaspokojenia swoich podstawowych potrzeb, takich jak wyżywienie, higiena i schronienie. W ocenie należy również wziąć pod uwagę podatność tych osób na złe traktowanie oraz perspektywę poprawy ich sytuacji w rozsądnej perspektywie ⁽⁴²⁾.

Profile opisane w niniejszym rozdziale mają na celu przedstawienie niektórych elementów, na które urzędnik prowadzący sprawę będzie musiał zwrócić szczególną uwagę podczas oceny zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej. Stwierdzenie, że wymogi dotyczące alternatywy ochrony wewnętrznej są spełnione, może być trudniejsze dla par i rodzin z dziećmi. Wynika to z faktu, że urzędnicy prowadzący sprawę będą musieli uwzględnić więcej osób w danej ocenie, podczas gdy indywidualne okoliczności każdego członka rodziny mogą się również różnić. Wnioskodawcy w starszym wieku i wnioskodawcy z problemami zdrowotnymi, takimi jak choroby lub niepełnosprawność, mają więcej przeszkód do pokonania i potrzebują większego wsparcia. Wnioskodawcy należący do grupy mniejszościowej ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową mogą spotkać się z ograniczeniami i wrogością w niektórych krajach. Dzieci będą, ogólnie rzecz biorąc, bardziej podatne na zagrożenia niż inni wnioskodawcy i będą bardziej narażone na złe traktowanie podczas podróży i relokacji do innej części ich kraju pochodzenia. Jeśli chodzi o dzieci bez opieki, należy również wziąć pod uwagę odpowiednią opiekę i ustalenia dotyczące opieki nad nimi, które najlepiej zabezpieczą ich interesy.

6.1 Samotni, dorośli mężczyźni bez niepełnosprawności

Poniżej wymieniono indywidualne okoliczności, które można wziąć pod uwagę, aby stwierdzić, czy występują podatności na zagrożenia lub inne niekorzystne czynniki, które mogą mieć wpływ na ocenę kryteriów alternatywy ochrony wewnętrznej dla samotnego, dorosłego mężczyzny bez niepełnosprawności, zwłaszcza w odniesieniu do „zasadności osiedlenia się”.

⁽⁴²⁾ ETPC, 2011, *Sufi i Elmi, op.cit.*, przypis 14. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 283, dostępny w [bazie orzecznictwa Hudoc ETPC](#).

Kryteria dotyczące bezpieczeństwa, podróży i wstępu na podstawie art. 8 QD (wersja przekształcona) należy oceniać w świetle indywidualnych okoliczności dotyczących wnioskodawcy oraz w odniesieniu do wskazówek zawartych w [sekcjach 5.1 i 5.2](#). Niektóre rodzaje ryzyka mogą być szczególnie powszechne w przypadku samotnych dorosłych mężczyzn bez niepełnosprawności i należy je starannie ocenić. Na przykład wnioskodawcy o tym profilu mogą być narażeni na ryzyko przymusowej rekrutacji znacznie częściej niż osoby o innych profilach lub mogą być przedmiotem szczególnej uwagi w punktach kontrolnych w związku z podejrzeniem o działalność rebeliancką itd.

Ocena indywidualnych okoliczności ma zasadnicze znaczenie dla ustalenia, czy wnioskodawca może prowadzić względnie normalne życie bez napotkania nadmiernych trudności w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. Należy zwrócić uwagę na rozpoznane podatności na zagrożenia, jak również na dostępne mechanizmy radzenia sobie z nimi, które mogą mieć wpływ na zasadność relokacji wnioskodawcy. W związku z tym, poza uwarunkowaniami osobistymi wymienionymi szczegółowo w [sekcji 5.3.b.](#), należy uwzględnić następujące kwestie, zwłaszcza podczas oceny alternatywy ochrony wewnętrznej w odniesieniu do samotnych, dorosłych mężczyzn bez niepełnosprawności.

Bycie w **wieku produkcyjnym** może pomóc wnioskodawcy w podjęciu zatrudnienia w celu zarobienia na własne utrzymanie. **Stan zdrowia** wnioskodawcy ma zasadnicze znaczenie przy ocenie bezpiecznej podróży wnioskodawcy do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej. Należy również wziąć pod uwagę kwestie zdrowotne, ponieważ należy zbadać, czy wnioskodawca nie cierpi na żadne poważne schorzenia lub niepełnosprawność, które mogłyby utrudnić mu osiedlenie się w nowym miejscu. Należy również rozważyć wszelkie podatności na zagrożenia związane z byciem **mężczyzną** w odniesieniu do możliwości bezpiecznego dotarcia do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej, w oparciu o dostępne informacje o kraju pochodzenia. **Znajomość warunków lokalnych, wykształcenie i wcześniejsze doświadczenie zawodowe** mogą być atutem dla wnioskodawcy, dzięki któremu znajdzie on pracę i będzie w stanie się utrzymać.

W zależności od sytuacji w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, w przypadku samotnych, dorosłych mężczyzn bez niepełnosprawności **sieć wsparcia** nie musi koniecznie istnieć w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, aby spełnić wymogi art. 8 QD (wersja przekształcona). Jednakże wspierająca sieć rodziny, krewnych lub przyjaciół może pomóc wnioskodawcy w zapewnieniu sobie utrzymania, jeśli chodzi o mieszkanie, wsparcie finansowe i dostęp do pracy. W tym względzie można również rozważyć jednorazowe wsparcie finansowe, aby pomóc mu się osiedlić.

6.2 Pary małżeńskie w wieku produkcyjnym bez dzieci

Jeśli chodzi o alternatywę ochrony wewnętrznej dla pary małżeńskiej w wieku produkcyjnym bez dzieci, w celu oceny dostępności alternatywy ochrony wewnętrznej należy wziąć pod uwagę te same indywidualne elementy, o których mowa w [sekcji 6.1](#).

Jeśli tylko jedna z osób w małżeństwie może pracować, należy dokładniej zbadać, czy podstawowe utrzymanie dla pary może być zapewnione w oparciu o tylko jedno źródło dochodu.

6.3 Samotne kobiety bez męskiej sieci wsparcia

W zależności od sytuacji w kraju pochodzenia i w danym miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, sytuacja samotnych kobiet może stanowić szczególne wyzwanie w odniesieniu do wszystkich trzech kryteriów oceny alternatywy ochrony wewnętrznej.

Samotne kobiety bez męskiej sieci wsparcia mogą doświadczać w niektórych krajach dyskryminujących ograniczeń. Co więcej, samotne kobiety bez męskiej sieci wsparcia mogą być w większym stopniu narażone na różne formy przemocy seksualnej i przemocy ze względu na płeć. Z tego względu ocena poszczególnych warunków, o których mowa powyżej (sekcja 5.3), w oparciu o dostępne informacje o kraju pochodzenia ma zasadnicze znaczenie przy rozpatrywaniu zastosowania kryteriów alternatywy ochrony wewnętrznej.

W niektórych przypadkach (męska) sieć wsparcia może pomóc samotnej kobiecie w przezwyciężeniu wyzwań związanych z relokacją i osiedleniem się w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. Męska sieć wsparcia może składać się z męskiego członka najbliższej rodziny lub mężczyzny z dalszej rodziny, który może udzielić pomocy samotnej kobiecie i wesprzeć ją. Należy ocenić, czy męska sieć wsparcia lub opiekun jest potrzebny samotnej kobiecie, by mogła mieć dostęp do usług społecznych i korzystać ze swoich praw w społeczeństwie. Bycie samotną kobietą w kraju, w którym niezbędna jest męska sieć wsparcia, może oznaczać, że samotna kobieta będzie pozbawiona dostępu do podstawowych usług i nie będzie miała możliwości samodzielnego zapewnienia sobie podstawowego utrzymania.

Należy zwrócić uwagę na ograniczenia społeczne, które mogą ograniczać zdolność kobiety do samodzielnego podróżowania i przesiedlania, a swoboda przemieszczania się kobiety może być ograniczona wymogiem zgody mężczyzny lub opiekuna. W całym kraju mogą występować różnice w zakresie swobody przemieszczania się kobiet i ich stroju. Kobiety i dziewczęta w niektórych krajach pochodzenia mogą podlegać dyskryminującym ograniczeniom i mogą potrzebować wsparcia męskiego członka rodziny lub opiekuna, aby uzyskać dostęp do różnych usług i korzystać z niektórych praw. Co więcej, kobiety i dziewczęta mogą napotkać dodatkowe trudności związane z edukacją, pracą, mieszkaniem itp.

Przy ocenie zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej organy rozstrzygające powinny również zwrócić szczególną uwagę na ewentualną dodatkową podatność na zagrożenia, np. związaną z wcześniejszymi traumatycznymi przeżyciami, oznakami handlu ludźmi i ciążą.

6.4 Rodziny z dziećmi

Przy ocenie pojęcia alternatywy ochrony wewnętrznej w przypadku wniosków składanych przez rodziny z dziećmi należy dokładnie zbadać sytuację każdego dziecka, dokonując indywidualnej oceny pod kątem najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka ⁽⁴³⁾. Kwestia dostępu do edukacji podstawowej powinna

⁽⁴³⁾ „Wdrażając niniejszą dyrektywę, państwa członkowskie powinny w pierwszym rzędzie dążyć do najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka zgodnie z konwencją ONZ o prawach dziecka z 1989 r. Oceniając najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka, państwa członkowskie powinny w szczególności uwzględniać zasadę jedności rodziny, dobro i rozwój społeczny małoletniego, względy bezpieczeństwa oraz opinię małoletniego, stosownie do jego wieku i dojrzałości” (motyw 18 QD (wersja przekształcona)). „Stosując niniejszą dyrektywę, państwa członkowskie powinny w pierwszym rzędzie dążyć do najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka zgodnie z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”) oraz konwencją Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka z 1989 r. Dokonując oceny najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka, państwa członkowskie powinny w szczególności należycie uwzględnić dobrostan i rozwój społeczny małoletniego, w tym również jego środowisko” (motyw 33 APD (wersja przekształcona)).

być oceniana w odniesieniu do ogólnej sytuacji w danym miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, jak również indywidualnych okoliczności dotyczących rodziny. Należy również wziąć pod uwagę ryzyko wystąpienia szczególnych form prześladowania dzieci w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, takich jak małżeństwa dzieci lub handel dziećmi.

6.5 Profile związane z orientacją seksualną i tożsamością płciową

Orientację seksualną można rozumieć jako zdolność każdej osoby do głębokiego uczuciowego, emocjonalnego i seksualnego pociągu do osób innej płci lub tej samej płci lub różnych płci oraz do związków intymnych z tymi osobami. „Tożsamość płciowa” oznacza głęboko odczuwane wewnętrzne i indywidualne doświadczenie płci społeczno-kulturowej, która może, ale nie musi odpowiadać płci określonej przy urodzeniu, włączając w to osobiste odczucie własnej cielesności (które może prowadzić do – dobrowolnej – modyfikacji wyglądu zewnętrznego lub biologicznych funkcji metodami medycznymi, chirurgicznymi lub innymi) i inne formy wyrażania własnej płciowości przez ubiór, mowę czy sposób zachowania ⁽⁴⁴⁾. Jeżeli chodzi o płeć biologiczną oraz płeć społeczno-kulturową można je uznać za cechy wrodzone, nawet jeżeli płeć biologiczna i płeć społeczno-kulturowa danej osoby nie są trwałe i mogą ulec zmianie ⁽⁴⁵⁾.

W tym kontekście należy podkreślić, że orientacja seksualna i tożsamość płciowa stanowią cechy tak istotne dla tożsamości lub sumienia, że dana osoba nie powinna być zmuszana do ich zrzeczenia się. Nie należy też oczekiwać od niej ukrywania lub powściągliwości w wyrażaniu takich cech lub przekonań ⁽⁴⁶⁾. W związku z tym nie można oczekiwać, że wnioskodawca będzie ukrywał swoją orientację seksualną lub tożsamość płciową ⁽⁴⁷⁾. Przy ocenie możliwości zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej należy zauważyć, że od wnioskodawców nie można oczekiwać zmiany zachowania lub życia w ukryciu, na przykład w odniesieniu do ich orientacji seksualnej, w celu uniknięcia prześladowania lub poważnej krzywdy w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej ⁽⁴⁸⁾. Mogą wystąpić przypadki, w których wnioskodawcy nie opuścili kraju pochodzenia ze względu na swoją orientację seksualną lub tożsamość płciową, jednak w proponowanym miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej mogą być narażeni na marginalizację, która może stanowić tak duże obciążenie dla wnioskodawcy, że nie można od niego wymagać, aby się tam osiedlił.

Ponadto należy zwrócić uwagę na ocenę sytuacji w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, wykraczającą poza oficjalne stanowisko państwa, w oparciu o dostępne informacje o kraju pochodzenia. Urzędnicy prowadzący sprawę powinni opierać swoje decyzje na informacjach o kraju pochodzenia oraz na odpowiednich ramach prawnych i ich stosowaniu w praktyce. Urzędnicy prowadzący sprawę powinni również zbadać takie aspekty, jak odpowiednie postawy społeczne, obecna sytuacja i ściganie w praktyce osób naruszających dane przepisy prawne.

⁽⁴⁴⁾ Definicje tytułowych pojęć zob. szerzej w Zasadach Yogyakarty, dostępnych pod adresem: [principles_en.pdf \(yogyakartaprinciples.org\)](https://principles_en.pdf(yogyakartaprinciples.org)) oraz pod adresem: [A5_yogyakartaWEB-2.pdf \(yogyakartaprinciples.org\)](https://A5_yogyakartaWEB-2.pdf(yogyakartaprinciples.org)).

⁽⁴⁵⁾ Zob. również odpowiednie pojęcia w *Poradniku praktycznym EASO: Przynależność do szczególnej grupy społecznej*, 2020 r.

⁽⁴⁶⁾ TSUE, 2013, X, Y i Z, *op. cit.*, przypis 22. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 70–76, dostępne w *bazie orzecznictwa TSUE Curia*.

⁽⁴⁷⁾ *Ibidem*.

⁽⁴⁸⁾ *Ibidem*; TSUE, wyrok z dnia 5 września 2012 r., Y i Z przeciwko Bundesrepublik Deutschland, sprawy połączone C-71/11 i C-99/11, EU:C:2012:518. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 80, dostępny w *bazie orzecznictwa TSUE Curia*.

Badając zastosowanie alternatywy ochrony wewnętrznej w odniesieniu do wnioskodawców o danym profilu, należy zwrócić uwagę na ogólną sytuację w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, gdzie wnioskodawca nie będzie doświadczał nadmiernych trudności z powodu swojej orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej. Normy religijne, zwyczajowe lub społeczne mogą być odmienne w danej części kraju pochodzenia i mogą uniemożliwić wnioskodawcy osiedlenie się. W niektórych krajach normy i postawy społeczne występujące w dużych miastach mogą różnić się od tych występujących na wsi. Dlatego też wnioskodawca pochodzący ze wsi lub małego miasta, w którym był prześladowany ze względu na swoją orientację seksualną lub tożsamość płciową, może znaleźć poczucie bezpieczeństwa i w zasadny sposób osiedlić się w dużym mieście.

6.6 Dzieci bez opieki

Nadrzędnym celem administracji krajowych musi być najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka. Procedury wdrażania tej zasady zależą również od ustawodawstwa krajowego. W tym zakresie należy przeprowadzić ocenę najlepszego zabezpieczenia interesów, która obejmuje pozytywne i negatywne czynniki związane z alternatywą ochrony wewnętrznej, w świetle zarówno podatności na zagrożenia, jak i ograniczeń prawnych i innych ograniczeń, którym podlegają małoletni w ogóle. Dzieci, które nie są pod opieką rodziców lub innych opiekunów prawnych, mogą być narażone na szczególne ryzyko i wyzwania związane z osiedleniem się w nowym miejscu.

Ponadto obecność członków rodziny lub innych silnych sieci wsparcia może mieć kluczowe znaczenie dla ustalenia, czy można wziąć pod uwagę alternatywę ochrony wewnętrznej. Prawo do życia i rozwoju dziecka powinno być również oceniane w odniesieniu do alternatywy ochrony wewnętrznej, a prawa te muszą być zapewnione w jak największym stopniu każdemu dziecku ⁽⁴⁹⁾. Ponadto, gdy ocena alternatywy ochrony wewnętrznej dotyczy dziecka, należy uwzględnić jego zdanie stosownie do jego wieku i dojrzałości.

Art. 2 lit. I) QD (wersja przekształcona)

„»Małoletni bez opieki« oznacza małoletniego, który przybywa na terytorium państw członkowskich bez opieki osoby dorosłej odpowiedzialnej za niego z mocy prawa danego państwa członkowskiego lub z mocy praktyki stosowanej w danym państwie członkowskim, dopóki nie zostanie on faktycznie objęty opieką przez taką osobę; pojęcie to obejmuje również małoletniego, który zostaje pozbawiony opieki po przybyciu na terytorium państw członkowskich”.

Jeśli chodzi o bezpieczeństwo podróży, podatność na zagrożenia małoletnich bez opieki zwiększa prawdopodobieństwo złego traktowania podczas podróży dziecka do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej i po przybyciu na miejsce. Ogólnie rzecz biorąc, w przypadku dzieci bez opieki ryzyko wystąpienia krzywd fizycznych i psychicznych należy uznać za zbyt wysokie, aby można było zastosować art. 8 QD (wersja przekształcona).

Jednocześnie, w przypadku dzieci bez opieki i w zależności od ich indywidualnej sytuacji, zasadność osiedlenia się jest również poważnie ograniczona. Dzieci są podatne na zagrożenia w sytuacji ochrony wewnętrznej ze względu na swój młody wiek oraz fakt, że są zależne od innych osób, które zapewniają im podstawowe utrzymanie. W szczególności dziecko bez opieki jest zatem uzależnione od dostępności

⁽⁴⁹⁾ Więcej informacji można znaleźć w [Konwencji o prawach dziecka](#) przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 20 listopada 1989 r., Zbiór traktatów ONZ, t. 1577.

odpowiedniej opieki i ustaleń dotyczących opieki, członków rodziny lub sieci wsparcia, która może zadbać o jego interesy w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej. Zdane wyłącznie na siebie dzieci mogą często nie mieć dostępu do podstawowych środków utrzymania, co jeszcze bardziej zwiększa ryzyko małżeństw dzieci, handlu dziećmi, prostytucji i pracy dzieci. Sytuacja taka jest szkodliwa dla zdrowia fizycznego lub psychicznego dziecka i może prowadzić do uzależnienia od narkotyków, udziału w działalności przestępczej itd. W miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej może brakować placówek dla dzieci bez opieki rodziców lub opiekunów prawnych lub mogą być one ograniczone, a warunki w nich zapewniane mogą nie być w stanie zaspokoić potrzeb dziecka, jak również zapewnić najlepszego zabezpieczenia jego interesów. Wiek dziecka również można brać pod uwagę, a płeć jest również istotna w tym względzie, w zależności od danych informacji o kraju pochodzenia.

Mając to na uwadze i zgodnie z logiką motywu 27 QD (wersja przekształcona), alternatywa ochrony wewnętrznej może być postrzegana jako **odpowiednia dla dzieci bez opieki jedynie wtedy, gdy odpowiednie ustalenia w zakresie opieki są dostępne i możliwe do zrealizowania** w praktyce. Sytuacja taka może mieć miejsce, gdy do dziecka bez opieki dołączą jego rodzice, inne prawnie odpowiedzialne osoby dorosłe zgodnie z prawem kraju pochodzenia lub gdy zostanie ono przyjęte przez organ publiczny, któremu powierzono opiekę nad małoletnim (np. ośrodek pomocy młodzieży, sierociniec itp.) w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej, i gdy uznaje się, że leży to w najlepszym interesie dziecka. Ustalenia powinny gwarantować, że dziecko będzie mogło liczyć na wystarczającą sieć wsparcia, tak aby zapewnić zasadność osiedlenia się. Niezbędne ustalenia musiałyby również obejmować podróż dziecka do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej. Nie można oczekiwać, że dziecko bez opieki odbędzie niezbędną podróż do miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej i osiedli się w nim, jeśli wiązałoby się to z zawarciem umów lub uzyskaniem zgody administracyjnej w formie aktów prawnych. Wynika to z faktu, że dzieci mogą nie mieć zdolności prawnej w kraju pochodzenia, a brak zdolności prawnej może również uniemożliwić dziecku zdobycie odpowiednich środków finansowych lub innych zasobów.

6.7 Starsi wnioskodawcy

Wiek wnioskodawcy ma szczególne znaczenie dla oceny alternatywy ochrony wewnętrznej. Osoby starsze mogą rzeczywiście mieć poważne problemy z dotarciem do bezpiecznego obszaru, jak również z osiedleniem się w nim. Ogólnie rzecz biorąc, osoby starsze mają ograniczoną mobilność i wymagają większej pomocy. Ponadto czynniki zdrowotne są szczególnie istotne w ich sytuacji. Z tych powodów konieczne jest przeprowadzenie indywidualnej oceny sytuacji i dostępu do opieki medycznej dla starszych wnioskodawców w sugerowanym obszarze ich kraju pochodzenia, do którego mogą się relokować. Niektóre osoby starsze mogą nie być zdolne do pracy i mogą korzystać z pomocy społecznej. Dużym wyzwaniem może być również ich zdolność do integracji w innej części kraju, która może znacznie różnić się od obszaru, z którego pochodzą (np. język, kultura). Obecność sieci wsparcia (np. członków rodziny) jest kolejnym ważnym czynnikiem w ocenie alternatywy ochrony wewnętrznej dla osób starszych.

6.8 Wnioskodawcy cierpiący na poważne choroby lub z niepełnosprawnościami

Profil ten odnosi się do osób z poważnymi chorobami, zaburzeniami psychicznymi lub z niepełnosprawnościami⁽⁵⁰⁾. Definicję „niepełnosprawności” można znaleźć w art. 1 Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych. „Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”⁽⁵¹⁾.

W niektórych krajach osoby z niepełnosprawnością psychiczną mogą być stygmatyzowane przez świadczeniodawców opieki zdrowotnej, a w rezultacie mogą być dyskryminowane w dostępie do odpowiedniego leczenia i odpowiedniej opieki zdrowotnej.

W niektórych krajach pochodzenia dostęp do opieki zdrowotnej może być ograniczony, co sprawia, że stan zdrowia wnioskodawcy jest istotnym czynnikiem przy ocenie zasadności alternatywy ochrony wewnętrznej w przypadku osób wymagających opieki medycznej. Należy również wziąć pod uwagę, że stan zdrowia wnioskodawcy może mieć wpływ na jego zdolność do pracy i samodzielnego podróżowania. Ponadto trzeba uwzględnić kwestię lokalizacji odpowiedniej infrastruktury, ponieważ istniejąca infrastruktura może być skoncentrowana tylko w niektórych obszarach miejskich. Miejsce alternatywy ochrony wewnętrznej powinno zatem zapewniać infrastrukturę medyczną lub społeczną potrzebną do zapewnienia opieki wnioskodawcy w przypadku jego choroby lub niepełnosprawności.

W ocenie alternatywy ochrony wewnętrznej w przypadku wnioskodawców cierpiących na poważne choroby, zaburzenia psychiczne lub niepełnosprawność kluczowa jest ocena poszczególnych przypadków. Wnioskodawcy o tym profilu mieliby jeszcze bardziej ograniczony dostęp do podstawowych środków utrzymania, np. z tytułu zatrudnienia. Należy również wziąć pod uwagę sytuację społeczną i ekonomiczną, dostępność członków rodziny i sieci wsparcia danej osoby, ponieważ dostęp do opieki zdrowotnej w dużej mierze zależy od środków finansowych danej osoby lub środków dostępnych dzięki sieci wsparcia. Jeżeli wnioskodawca wymaga leczenia, leków lub innych niezbędnych środków, aby móc prowadzić normalne życie bez narażania się na nadmierne trudności, należy zapoznać się z aktualnymi informacjami o kraju pochodzenia, aby dowiedzieć się, co jest dostępne dla wnioskodawcy w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej.

Wnioskodawcom należącym do tego profilu może towarzyszyć pomagająca im osoba dorosła (osoba wspierająca lub opiekun), z którą łączy ich stosunek zależności. Alternatywę ochrony wewnętrznej należy zatem ocenić w odniesieniu do wsparcia wymaganego w proponowanym miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej.

⁽⁵⁰⁾ Informacje na temat identyfikacji osób o szczególnych potrzebach można znaleźć w narzędziu EASO IPSN pod następującym linkiem: <https://ipsn.easo.europa.eu/>.

⁽⁵¹⁾ Zgromadzenie Ogólne ONZ, *Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych: rezolucja / przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne*, 24 stycznia 2007 r., A/RES/61/106.

7. Szczególne kwestie do rozważenia

7.1 Ustanie statusu z powodu ustania okoliczności

Alternatywa ochrony wewnętrznej i ustanie statusu są dwoma odrębnymi pojęciami stosowanymi zgodnie z przepisami APD (wersja przekształcona) i QD (wersja przekształcona) oraz odpowiednimi warunkami, które są określone ⁽⁵²⁾. Obowiązujące warunki budzą jednak często wątpliwości, ponieważ istnieją pewne pozorne podobieństwa, w szczególności w kontekście ustania statusu z powodu ustania okoliczności. Celem niniejszej sekcji jest przedstawienie rozróżnienia między alternatywą ochrony wewnętrznej a ustaniem statusu w kontekście ustania okoliczności, aby zapobiec wszelkim potencjalnym wątpliwościom podczas ich stosowania.

Alternatywa ochrony wewnętrznej będzie oceniana po wykazaniu, że istnieje uzasadniona obawa przed prześladowaniem lub rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy w kraju pochodzenia. Na tym etapie ocenia się, czy wnioskodawca nie odczuwa uzasadnionej obawy przed prześladowaniem lub rzeczywistego ryzyka doznania poważnej krzywdy na obszarze innym niż jego obszar pochodzenia. Ocenia się, czy wnioskodawca może bezpiecznie i legalnie odbyć podróż do tej części kraju i uzyskać do niej wstęp oraz czy można słusznie oczekiwać, że może on się tam osiedlić.

Ustanie statusu będzie oceniane po udzieleniu wnioskodawcy ochrony międzynarodowej. Od tego momentu oceniane jest, czy nastąpiły istotne i trwałe zmiany okoliczności, które doprowadziły do uznania statusu, powodujące ustanie uzasadnionej obawy przed prześladowaniem lub rzeczywistego ryzyka wyrządzenia poważnej krzywdy.

Art. 11 QD (wersja przekształcona): ustanie statusu uchodźcy z powodu ustania okoliczności

„1. Obywatel państwa trzeciego albo bezpaństwowiec przestaje być uchodźcą, jeśli: (...)

e) nie może dłużej odmawiać korzystania z ochrony państwa swojego obywatelstwa, albowiem ustały okoliczności, w związku z którymi został uznany za uchodźcę; lub

f) będąc bezpaństwowcem, może powrócić do państwa swojego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu, albowiem ustały okoliczności, w związku z którymi został uznany za uchodźcę.

2. W odniesieniu do ust. 1 lit. e) i f) państwa członkowskie zwracają uwagę na to, czy zmiana okoliczności ma charakter na tyle znaczący i trwały, by obawy uchodźcy przed prześladowaniem nie można było dłużej uznawać za uzasadnioną.

3. Ust. 1 lit. e) i f) nie stosuje się do uchodźcy, który może powołać się na przekonujące powody związane z poprzednim prześladowaniem, uzasadniające jego odmowę skorzystania z ochrony państwa, którego obywatelstwo posiada, lub w przypadku bezpaństwowca – z ochrony państwa jego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu”.

⁽⁵²⁾ Według UNHCR pojęcie alternatywy ucieczki wewnętrznej może być stosowane wyłącznie w kontekście oceny kwalifikowalności do ochrony międzynarodowej w ramach art. 1A ust. 2 konwencji dotyczącej statusu uchodźców. Nie można jej stosować w kontekście utraty statusu uchodźcy zgodnie z art. 1C ust. 5 i 6 konwencji dotyczącej statusu uchodźców. Zob. dalej UNHCR, *Amicus curiae Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców w sprawie nr 20-121835SIV-HRET dotyczącej F.K. i innych przeciwko państwu/norweskiej komisji odwoławczej przed Sądem Najwyższym Norwegii (Norges Høyesterett)*, 16 grudnia 2020 r.

Art. 16 QD (wersja przekształcona): ustanie statusu ochrony uzupełniającej z powodu ustania okoliczności

„1. Obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec przestaje kwalifikować się do otrzymywania ochrony uzupełniającej, jeżeli okoliczności będące podstawą otrzymania statusu osoby potrzebującej ochrony uzupełniającej przestały istnieć lub uległy zmianie w takim stopniu, że ochrona nie jest już konieczna.

2. Stosując ust. 1, państwa członkowskie biorą pod uwagę, czy zmiana okoliczności ma charakter na tyle znaczący i trwały, że osobie kwalifikującej się do otrzymywania ochrony uzupełniającej nie grozi już rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy.

3. Ust. 1 nie ma zastosowania do beneficjenta ochrony uzupełniającej, który może powołać się na przekonujące powody związane z poprzednio doznaną poważną krzywdą, uzasadniające jego odmowę skorzystania z ochrony państwa, którego obywatelstwo posiada, lub w przypadku bezpaństwowca – z ochrony państwa jego poprzedniego miejsca zwykłego pobytu”.

W wyżej wymienionym znaczeniu pojęcia alternatywy ochrony wewnętrznej (art. 8 QD (wersja przekształcona)) i ustania statusu ze względu na „zmianę okoliczności” (art. 11 ust. 1 lit. e) i art. 16 QD (wersja przekształcona)) można rozróżnić w następujący sposób.

Alternatywa ochrony wewnętrznej		Ustanie statusu – ustanie okoliczności
Zgodnie z QD (wersja przekształcona) zastosowanie pojęcia alternatywy ochrony wewnętrznej jest dla państw członkowskich fakultatywne.		Stosowanie przepisów dotyczących ustania statusu zawartych w QD (wersja przekształcona) jest obowiązkowe dla państw członkowskich.
Alternatywa ochrony wewnętrznej jest oceniana na etapie kwalifikacji do ochrony międzynarodowej.		Klauzule ustania dotyczą osób, którym przyznano już status ochrony międzynarodowej ⁽⁵³⁾ .
Aby zastosować alternatywę ochrony wewnętrznej, należy ocenić bezpieczeństwo, podróż, wstęp i zasadność osiedlenia się.	↔	Aby zastosować klauzulę ustania, należy ocenić charakter zmiany okoliczności.
Termin „przekonujące powody” nie został wymieniony w odniesieniu do alternatywy ochrony wewnętrznej. Niemniej jednak wnioskodawca może powołać się na powody przemawiające przeciwko zastosowaniu alternatywy ochrony wewnętrznej.		Termin „przekonujące powody” jest analizowany i oceniany w kontekście stosowania klauzul ustania.

Dalsze szczegółowe wskazówki dotyczące stosowania klauzul ustania można znaleźć w *Poradniku praktycznym EASO: Stosowanie klauzul ustania* (planowany na 2021 r.).

⁽⁵³⁾ Według UNHCR uchodźcy i inne osoby potrzebujące ochrony międzynarodowej mają prawo do bezpiecznego statusu. Każde inne rozwiązanie byłoby szkodliwe dla poczucia bezpieczeństwa uchodźców, które ma zapewnić ochrona międzynarodowa. Komitet Wykonawczy UNHCR wezwał państwa do wspierania możliwości uchodźców w zakresie integracji lokalnej poprzez terminowe przyznawanie bezpiecznego statusu prawnego i prawa pobytu oraz ułatwianie im naturalizacji. Dokumenty pobytowe na pobyt krótkoterminowy i ich częste kontrole przynoszą efekt przeciwny do zamierzonego z punktu widzenia celów integracji. Zob. UNHCR, *Comments on the European Commission Proposal for a Qualification Regulation – COM(2016) 466*, luty 2018 r.

7.2 Kolejne wnioski

Zgodnie z art. 40 ust. 2 APD (wersja przekształcona) każdy kolejny wniosek powinien być najpierw poddany wstępnemu rozpatrzeniu.

Art. 40 ust. 2 APD (wersja przekształcona): [Wstępne rozpatrzenie kolejnych wniosków]

„2. Do celów podjęcia decyzji w sprawie dopuszczalności wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej zgodnie z art. 33 ust. 2 lit. d) kolejny wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej jest poddawany najpierw wstępnemu rozpatrzeniu, czy zaistniały lub zostały przedstawione przez wnioskodawcę nowe elementy lub ustalenia odnoszące się do rozpatrzenia, czy wnioskodawca kwalifikuje się jako beneficjent ochrony międzynarodowej na mocy dyrektywy 2011/95/UE”.

Celem wstępnego rozpatrzenia jest sprawdzenie, czy pojawiły się nowe, nieznane we wcześniejszych postępowaniach elementy związane z rozpatrzeniem, czy wnioskodawca może kwalifikować się jako osoba korzystająca z ochrony międzynarodowej. W przeciwnym razie kolejny wniosek mógłby zostać uznany za niedopuszczalny.

W przypadkach, w których w poprzednim postępowaniu zastosowano alternatywę ochrony wewnętrznej, podczas wstępnego rozpatrzenia należy ocenić, czy istnieją jakiegokolwiek nowe elementy, które poddają w wątpliwość możliwość zastosowania alternatywy ochrony wewnętrznej. Wymaga to wykorzystania jako dowodów aktualnych informacji uzyskanych z odpowiednich źródeł. Jeżeli alternatywa ochrony wewnętrznej została zastosowana w poprzednim wniosku, wnioskodawca może powołać się na pogorszenie sytuacji w miejscu alternatywy ochrony wewnętrznej w kolejnym wniosku. W takich przypadkach organ rozstrzygający będzie musiał rozpatrzyć bieżącą ogólną sytuację w kraju pochodzenia w oparciu o odpowiednie, zaktualizowane informacje o krajach pochodzenia, zwracając szczególną uwagę na miejsce alternatywy ochrony wewnętrznej.

Ponadto podczas wstępnego rozpatrzenia kolejnego wniosku sprawdzane są również uwarunkowania osobiste wnioskodawcy, ponieważ jego sytuacja mogła ulec zmianie (np. członkowie rodziny opuścili kraj pochodzenia, wnioskodawca zachorował). Z upływem czasu mogą wystąpić różnice między sytuacją wnioskodawcy przy składaniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej po raz pierwszy i przy składaniu kolejnego wniosku.

Należy również pamiętać, że alternatywa ochrony wewnętrznej może zostać wykorzystana do oceny kolejnego wniosku, nawet jeśli negatywna decyzja w poprzednim postępowaniu została podjęta z innego powodu. Jednakże w takiej sytuacji alternatywa ochrony wewnętrznej nie będzie oceniana w ramach wstępnego rozpatrzenia, lecz podczas rozpatrzenia kolejnego wniosku co do istoty sprawy. W takim przypadku obawa przed prześladowaniem lub rzeczywiste ryzyko poważnej krzywdy w obszarze pochodzenia zostaną poddane ponownej ocenie przed rozważeniem ewentualnego miejsca alternatywy ochrony wewnętrznej.

Załącznik 1. Orzecznictwo

Orzecznictwo europejskie

Poniżej znajdują się dwa oficjalne streszczenia i fragmenty wyroku odpowiedniego orzecznictwa ETPC, które zostało wzięte pod uwagę dla celów niniejszych wytycznych.

ETPC, 2011, Sufi i Elmi przeciwko Zjednoczonemu Królestwu ⁽⁵⁴⁾

Fakty – obaj skarżący byli obywatelami Somalii. Pan Sufi (pierwszy skarżący) przybył do Zjednoczonego Królestwa w 2003 r. i wniósł o udzielenie azylu na tej podstawie, że był członkiem mniejszościowego klanu prześladowanego przez bojówki, które zabiły jego ojca i siostrę, a jego samego poważnie zraniły. Jego wniosek został odrzucony, a odwołanie oddalone ze względu na to, że jego zeznania nie były wiarygodne. W 2008 r. zdiagnozowano u niego zespół stresu pourazowego. Pan Elmi (drugi skarżący) jest członkiem większościowego klanu Isaaq. Przyjechał do Zjednoczonego Królestwa w 1988 r. i otrzymał pozwolenie na pobyt jako uchodźca. Ze względu na fakt, że obaj skarżący zostali skazani za szereg poważnych przestępstw, wydano przeciwko nim nakazy deportacji. Obaj złożyli odwołanie, które okazało się bezskuteczne.

Somalia składa się z trzech obszarów autonomicznych: samozwańczej Republiki Somalilandu na północnym zachodzie, państwa Puntland na północnym wschodzie oraz pozostałych regionów południowych i centralnych. Tradycyjnie społeczeństwo somalijskie charakteryzuje się przynależnością do rodzin klanowych. Od 1991 r. kraj ten nie ma funkcjonującego rządu centralnego oraz boryka się z bezprawiem, konfliktami społecznymi i wojnami klanowymi. Wprowadzie tymczasowy rząd federalny został utworzony w październiku 2004 r. i jest uznawany przez Organizację Narodów Zjednoczonych, jednak obecnie kontroluje on jedynie niewielką część Mogadyszu, a jego dalsze funkcjonowanie jest uzależnione od oddziałów Unii Afrykańskiej. Grupa określana jako al-Shabaab, która rozpoczęła działalność jako część zbrojnego skrzydła Unii Trybunałów Islamskich, stała się najpotężniejszą i najsukcesowniejszą frakcją zbrojną na tym terenie, zwłaszcza w południowej Somalii, i stopniowo przerzuca siły zbrojne w kierunku stolicy, Mogadyszu. W swoich wnioskach do Trybunału Europejskiego skarżący podnosili, że byłiby narażeni na ryzyko złego traktowania, gdyby zostali deportowani do Somalii.

Prawo – art. 3: Jedyną kwestią w sprawie o wydalenie było to, czy we wszystkich okolicznościach sprawy wykazano istotne podstawy do uznania, że skarżący, w przypadku powrotu, będzie narażony na rzeczywiste ryzyko traktowania sprzecznego z art. 3*.1. Jeśli istnienie takiego ryzyka zostało stwierdzone, wydalenie skarżącego z pewnością naruszałoby art. 3, niezależnie od tego, czy ryzyko wynikało z ogólnej sytuacji przemocy, osobistej sytuacji skarżącego, czy też z połączenia obu tych czynników. Jednak nie każda sytuacja, w której dochodzi do ogólnej przemocy, stwarza takie ryzyko. Z drugiej strony, ogólna sytuacja przemocy byłaby wystarczająco nasiloną, aby stworzyć takie ryzyko „tylko w najbardziej ekstremalnych przypadkach”. Następujące kryteria** były istotne (ale nie wyczerpujące) dla celów określenia stopnia intensywności konfliktu: czy strony konfliktu stosowały metody i taktyki walki zwiększające ryzyko ofiar cywilnych lub bezpośrednio ukierunkowane na ludność cywilną; czy stosowanie takich metod lub taktyk było rozpowszechnione wśród stron konfliktu; czy walki miały charakter lokalny czy powszechny; a także liczbę cywilów zabitych, rannych i wysiedlonych w wyniku walk.

⁽⁵⁴⁾ ETPC, Nota informacyjna na temat orzecznictwa Trybunału nr 142 z czerwca 2011r., *Sufi i Elmi przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* – 8319/07, wyrok z 28.6.2011 [Seksja IV].

Jeśli chodzi o sytuację w Somalii, proponowane miejsce powrotu, Mogadiszu, zostało poddane masowym bombardowaniom i ofensywom wojskowym, a także nieprzewidywalnej i powszechnej przemocy. Odnotowano znaczną liczbę ofiar wśród ludności cywilnej i wysiedleńców. Wprawdzie osoba o dobrych kontaktach mogłaby uzyskać tam ochronę, ale tylko kontakty na najwyższym szczeblu mogłyby ją zapewnić, a mało prawdopodobne jest, by ktoś, kto nie przebywał w Somalii od jakiegoś czasu, miał takie kontakty. Podsumowując, natężenie przemocy było tak duże, że każdy mieszkaniec miasta, z wyjątkiem osób, które miały wyjątkowo dobre kontakty z „potężnymi podmiotami”, był realnie narażony na zakazane traktowanie.

Jeśli chodzi o możliwość przeniesienia się do bezpieczniejszego regionu, art. 3 nie zabraniał Umawiającym się Państwom oparcia się na alternatywie ucieczki wewnętrznej, pod warunkiem że osoba powracająca mogła podróżować, uzyskać wstęp i osiedlić się w danym obszarze bez narażania się na rzeczywiste ryzyko złego traktowania. Trybunał był gotów zaakceptować możliwość podróżowania osób powracających z międzynarodowego lotniska w Mogadiszu do innej części południowej i środkowej Somalii. Jednak osoby powracające, które nie mieszkaly w ostatnim czasie w Somalii, byłyby narażone na rzeczywiste ryzyko złego traktowania, jeśli ich miejsce zamieszkania znajdowałoby się na obszarze kontrolowanym przez al-Shabaab lub jeśli musiałyby przez niego przejeżdżać, ponieważ nie znalyby surowych zasad islamu tam obowiązujących i mogłyby w związku z tym zostać poddane takim karom, jak ukamienowanie, amputacja, chłosta i kary cielesne.

Było dość prawdopodobne, że osoby powracające, które albo nie miały bliskich kontaktów rodzinnych, albo nie mogły bezpiecznie udać się do obszaru, gdzie miały takie kontakty, musiałyby szukać schronienia w obozie dla osób wewnętrznie przesiedlonych lub uchodźców. Trybunał musiał zatem rozważyć warunki panujące w tych obozach, które zostały określone jako tragiczne.

W związku z tym wskazał, że w sytuacji, gdy kryzys wynikał głównie z bezpośrednich i pośrednich działań stron konfliktu – w przeciwieństwie do ubóstwa lub braku zasobów państwa na poradzenie sobie z naturalnie występującym zjawiskiem, takim jak susza – preferowanym podejściem do oceny, czy tragiczne warunki humanitarne osiągnęły próg określony w art. 3, jest podejście przyjęte w sprawie M.S.S. przeciwko Belgii i Grecji*, która wymagała od Trybunału uwzględnienia zdolności skarżącego do zaspokojenia najbardziej podstawowych potrzeb, takich jak żywność, higiena i schronienie, jego podatności na złe traktowanie oraz perspektywy poprawy jego sytuacji w rozsądnym terminie⁽⁵⁵⁾. Warunki panujące w głównych ośrodkach – „korytarzu” Afgooye w Somalii i obozach Dadaab w Kenii – były wystarczająco tragiczne, aby uznać je za traktowanie odpowiadające progowi określonemu w art. 3. Osoby wewnętrznie przesiedlone w „korytarzu” Afgooye miały bardzo ograniczony dostęp do żywności i wody, a schronienie wydawało się być coraz większym problemem, ponieważ wynajmujący starali się wykorzystać ich trudną sytuację dla zysku. Choć w obozach w Dadaab dostępna była pomoc humanitarna, ze względu na skrajne przeludnienie dostęp do schronienia, wody i urządzeń sanitarnych był bardzo ograniczony. Mieszkańcy obu obozów byli narażeni na przestępstwa z użyciem przemocy, wykorzystywanie, maltretowanie i przymusowe wcielanie do wojska, a szanse na poprawę ich sytuacji w rozsądnym terminie były bardzo niewielkie. Ponadto uchodźcy mieszkający w obozach w Dadaab, a nawet próbujący się do nich dostać, byli również narażeni na realne ryzyko odestania przez władze kenijskie.**

⁽⁵⁵⁾ Dodano podkreślenie.

Jeśli chodzi o uwarunkowania osobiste skarżących, pierwszy skarżący byłby narażony na realne ryzyko złego traktowania, jeśli pozostałby w Mogadiszu. Z uwagi na to, że jego jedyni bliscy krewni znajdowali się w mieście kontrolowanym przez al-Shabaab, a on sam przybył do Zjednoczonego Królestwa w 2003 r., mając zaledwie szesnaście lat, istniało również realne ryzyko złego traktowania przez al-Shabaab, gdyby próbował się tam przeprowadzić. W związku z tym istniało prawdopodobieństwo, że znajdzie się on w obozie dla osób wewnętrznie przesiedlonych lub uchodźców, w którym warunki byłyby wystarczająco tragiczne, aby osiągnąć próg określony w art. 3, a pierwszy skarżący byłby szczególnie podatny na zagrożenia ze względu na swoją chorobę psychiczną.

Drugi skarżący byłby narażony na realne ryzyko złego traktowania, jeśli pozostałby w Mogadiszu. Mimo że przyjęto, iż był on członkiem większościowego klanu Isaaq, Trybunał nie uznał tego za dowód na istnienie wystarczająco silnych powiązań, by go chronić. Nie było dowodów na to, że miał on jakiegokolwiek bliskie powiązania rodzinne w południowej i środkowej Somalii, zresztą przybył do Zjednoczonego Królestwa w 1988 r., gdy miał dziewiętnaście lat, i nie doświadczył życia pod represyjnym reżimem al-Shabaab. Byłby zatem narażony na realne ryzyko, gdyby szukał schronienia na obszarze kontrolowanym przez al-Shabaab. Podobnie, gdyby szukał schronienia w obozach dla osób wewnętrznie przesiedlonych lub uchodźców. Ponadto fakt, że otrzymał on nakaz deportacji do Mogadiszu, a nie do Hargeisy, wydaje się zaprzeczać zapewnieniom rządu, że zostanie on przyjęty w Somalilandzie.

Wniosek: deportacja stanowiłaby naruszenie (jednogłośnie).

Art. 41: Nie zgłoszono roszczeń z tytułu szkód.

* Zob. NA. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, skarga nr 25904/07, 17 lipca 2008 r., Nota informacyjna nr 110.

** Kryteria określone przez United Kingdom Asylum and Immigration Tribunal w sprawie AM i AM (konflikt zbrojny: kategorie ryzyka) Somalia CG [2008] UKAIT 00091.

*** [WI], nr 30696/09, 21 stycznia 2011 r., Nota informacyjna nr 137”.

ETPC, 2007, Salah Sheekh przeciwko Niderlandom ⁽⁵⁶⁾

„*Fakty:* Skarżący, obywatel Somalii urodzony w 1986 r., opuścił Somalię, posługując się fałszywym paszportem, w maju 2003 r. i zwrócił się o azyl po przybyciu na lotnisko Schiphol w Amsterdamie. Wyjaśnił, że jego rodzina, należąca do mniejszościowej grupy ludności Ashraf, opuściła Mogadiszu w 1991 r. z powodu wojny domowej i schroniła się w wiosce oddalonej o 25 kilometrów, gdzie została ograbiona z pozostałego dobytku. Wioska była kontrolowana przez klan Agbal, którego uzbrojone bojówki prześladowały skarżącego i jego rodzinę oraz trzy inne rodziny Ashraf, wiedząc, że nie mają one żadnych środków ochrony. Podczas różnych zajęć na przestrzeni kilku lat bojówka zabiła jego ojca i brata, brutalnie zaatakowała jego i jego braci oraz dwukrotnie uprowadziła i zgwałciła jego siostrę. Jego wniosek o udzielenie azylu został odrzucony w czerwcu 2003 r., ponieważ Minister ds. Imigracji i Integracji uznał, m.in., że nie kwalifikuje się on do otrzymania statusu uchodźcy, ponieważ nie ma dowodów na to, że ujawnił się jako przeciwnik (lokalnego) reżimu, był członkiem lub sympatykiem partii politycznej lub ruchu politycznego lub był kiedykolwiek aresztowany lub zatrzymany. Minister stwierdził, że problemy skarżącego nie wynikały z poważnych, systematycznych aktów dyskryminacji, lecz były konsekwencją ogólnej niestabilnej sytuacji, w której grupy przestępcze często, lecz bezpodstawnie, zastraszają ludzi i grożą im. Nie istniało zatem rzeczywiste ryzyko, że po powrocie do Somalii zostanie on potraktowany w sposób niezgodny z art. 3, a ponadto można było poczynić ustalenia dotyczące jego osiedlenia się w jednym z obszarów, które władze niderlandzkie uznały za „względnie bezpieczne”. Odwołanie skarżącego do sądu okręgowego zostało oddalone. Po otrzymaniu informacji, że ma otrzymać dokument podróży Unii Europejskiej i zostać deportowany do jednego ze „względnie bezpiecznych obszarów”, skarżący wniósł sprzeciw do Ministra i zwrócił się do sądu okręgowego o wstrzymanie deportacji do czasu rozpatrzenia sprzeciwu. Przekonywał, między innymi, że jako członek mniejszości, który nie może uzyskać ochrony od jednego z rządzących klanów, nawet jeśli udałby się do jednego ze „względnie bezpiecznych obszarów”, byłby zmuszony do życia w obozie dla osób wewnętrznie przesiedlonych, gdzie warunki byłyby tragiczne. Sprzeciw skarżącego wobec decyzji Ministra oraz jego wniosek o wstrzymanie deportacji zostały oddalone. Jednakże w międzyczasie władze niderlandzkie odwołały czynności związane z wydaleniem skarżącego i zwolniły go z aresztu po otrzymaniu od Trybunału pouczenia na podstawie art. 39 Regulaminu. Skarżącemu zezwolono następnie na złożenie wniosku o wydanie dokumentu pobytowego na podstawie tymczasowych ustaleń, które zostały przyjęte w międzyczasie przez ministra dla niektórych kategorii osób ubiegających się o azyl pochodzących z Somalii. W marcu 2006 r. otrzymał azyl.

Prawo: Art. 37 ust. 1 lit. c) – Chociaż skarżącemu nie groziło natychmiastowe wydalenie, Trybunał stwierdził jednak, że tymczasowe ustalenia, które zostały wprowadzone dla niektórych kategorii osób ubiegających się o azyl z Somalii, nie stanowiły rozwiązania sprawy, ponieważ władze jednoznacznie oświadczyły, że zostaną one poddane ponownej ocenie po rozstrzygnięciu przez Trybunał meritum spraw dotyczących obywateli somalijskich, w których wskazał on środek tymczasowy. Kontynuowanie rozpatrywania wniosku wydawało się zatem najbardziej efektywnym sposobem postępowania, zwłaszcza biorąc pod uwagę fakt, że w przypadku wykreślenia wniosku i wycofania ustaleń, skarżący najprawdopodobniej dążyłby do przywrócenia swojego wniosku na listę: *brak powodu, by wykreślić.*

⁽⁵⁶⁾ ETPC, Nota informacyjna na temat orzecznictwa Trybunału nr 93 ze stycznia 2007 r., *Salah Sheekh przeciwko Niderlandom* – 1948/04, wyrok z 11.1.2007 [Seksja III].

Art. 3 – Trybunał zauważył, że intencją rządu nie było wydalenie skarżącego do obszarów w Somalii innych niż te, które uważał on za „względnie bezpieczne”. Pomimo że obszary te były ogólnie bardziej stabilne i spokojne niż obszary w innych częściach kraju, istniała wyraźna różnica między sytuacją osób, które pochodziły z tych obszarów i miały tam klan lub rodzinę, a sytuacją osób z innych części Somalii, które nie miały takich powiązań. Było bardzo mało prawdopodobne, aby skarżący, który należał do tej ostatniej kategorii, był w stanie uzyskać ochronę klanu w jednym ze „względnie bezpiecznych” obszarów. Było więc prawdopodobne, że trafi do osady dla osób wewnętrznie przesiedlonych, której mieszkańcy byli zepchnięci na margines, odizolowani i podatni na zagrożenia związane z przestępczością. Jednakże, niezależnie od tego, czy skarżący byłby narażony na rzeczywiste ryzyko zakazanego traktowania na tych obszarach, jego wydalenie było w każdym razie uniemożliwione na mocy art. 3, ponieważ brakowało zabezpieczeń, które musiały występować jako warunek wstępny powołania się na alternatywę ucieczki wewnętrznej – osoba, która ma zostać wydalona, musiała być w stanie udać się do danego obszaru, uzyskać wstęp i móc się tam osiedlić.

Władze „względnie bezpiecznych obszarów” poinformowały pozwany rząd, że sprzeciwiają się przymusowemu wysiedlaniu różnych kategorii uchodźców i nie akceptują dokumentu podróży UE. Tym samym, nawet jeśli rządowi udało się przenieść skarżącego do jednego ze „względnie bezpiecznych” obszarów, nie stanowiło to w żadnym wypadku zabezpieczenia, że po przybyciu na miejsce będzie on mógł tam pozostać, a przy braku nadzoru rząd nie miałby możliwości sprawdzenia, czy udało mu się uzyskać wstęp ⁽⁵⁷⁾.

W związku z tym istniało realne niebezpieczeństwo, że zostanie on usunięty lub nie będzie miał innego wyjścia, jak udać się do obszarów kraju, które zarówno rząd, jak i UNHCR uważają za niebezpieczne. Co do faktu, czy skarżący byłby narażony na rzeczywiste ryzyko bycia traktowanym w sposób zakazany, gdyby znalazł się poza jednym ze „względnie bezpiecznych obszarów”, traktowanie, któremu – jak twierdził – był poddany przed opuszczeniem Somalii mogło być zakwalifikowane jako nieludzkie w rozumieniu art. 3, a podatność grupy mniejszościowej, do której należał, na naruszenia praw człowieka była dobrze udokumentowana. Twierdzenie pozwanego rządu, że problemy, których doświadczał skarżący, były konsekwencją ogólnej niestabilnej sytuacji, w której gangi przestępcze często, lecz bezpodstawnie zastraszały ludzi i groziły im, nie było wystarczające, aby wyłączyć traktowanie skarżącego z zakresu art. 3, ponieważ przepis ten mógł mieć zastosowanie również w sytuacjach, w których zagrożenie pochodziło od osób niebędących funkcjonariuszami publicznymi. Istotnym czynnikiem było to, czy skarżący byłby w stanie uzyskać ochronę i dochodzić zadośćuczynienia za popełnione wobec niego czyny, co zdaniem Trybunału nie byłoby możliwe. Biorąc pod uwagę, że sytuacja w Somalii nie uległa znaczącej poprawie, nic nie wskazywało na to, że skarżący znajdzie się w sytuacji znacząco różnej od tej, z której uciekł. Traktowanie nie było również przypadkowe: skarżący i jego rodzina byli wyraźnie celem ataku, ponieważ należeli do grupy mniejszościowej i wiadomo było, że nie mają możliwości ochrony. Od skarżącego nie można było wymagać dowiedzenia istnienia dalszych szczególnych okoliczności wyróżniających dotyczących go osobiście, aby udowodnić, że był i nadal jest osobiście narażony na ryzyko. Jakkolwiek sama możliwość złego traktowania nie jest wystarczająca, by uznać, że doszło do naruszenia art. 3, Trybunał uznał, że w przypadku skarżącego istniało przewidywalne ryzyko.

Wniosek: wydalenie naruszyłoby art. 3 (jednogłośnie).

⁽⁵⁷⁾ Dodano podkreślenie.

Art. 13 – Skarżący wystąpił do sądu okręgowego o wstrzymanie wydalenia do czasu wydania decyzji w sprawie jego sprzeciwu, ale sąd ten orzekł, że jego wydalenie nie narusza art. 3. Biorąc pod uwagę, że słowo „środek odwoławczy” w rozumieniu art. 13 nie oznacza środka odwoławczego, który musi odnieść skutek, oraz że zgodność planowanego wydalenia z art. 3 została zbadana, skarżącemu zapewniono skuteczny środek odwoławczy w odniesieniu do sposobu, w jaki miało zostać przeprowadzone jego wydalenie.

Wniosek: brak naruszenia (jednogłośnie)”.

ETPC, 2014, A.A.M przeciwko Szwecji ⁽⁵⁸⁾

„Relokacja wewnętrzna nieuchronnie wiąże się z pewnymi trudnościami. Niemniej jednak dowody przedstawione Trybunałowi sugerują, że dostępne są miejsca pracy i że osoby osiedlone mają dostęp do opieki zdrowotnej, jak również do wsparcia finansowego i innego ze strony UNHCR i władz lokalnych. W każdym razie nic nie wskazuje na to, że ogólne warunki życia w Regionie Kurdystanu w Iraku dla osoby osiedlonej o pochodzeniu arabsko-sunnickim byłyby niezasadne lub w jakikolwiek sposób stanowiłyby traktowanie zabronione przez art. 3. Nie ma też realnego ryzyka, że taka osoba znajdzie się w innych częściach Iraku”.

Pkt 73

Orzecznictwo krajowe

Poniżej znajduje się lista orzeczeń właściwego orzecznictwa krajowego, które zostały wzięte pod uwagę dla celów niniejszego poradnika:

- Federalny Sąd Administracyjny (Niemcy), wyrok z dnia 1 lutego 2007 r., [Strona skarżąca \(Czeczenia\) przeciwko Federalnemu Urzędowi ds. Migracji i Uchodźców \(Bundesamt für Migration und Flüchtlinge – BAMF\)](#), Bundesverwaltungsgericht n. 1 C 24.06, ECLI:DE:BVerwG:2007:010207U1C24.06.0.
- Naczelny Sąd Administracyjny (Czechy), wyrok z dnia 30 września 2013 r., [Ij przeciwko Ministrowi Spraw Wewnętrznych](#), 4 Azs 24/2013-34.
- Council for Alien Law Litigation (Belgia), decyzja z dnia 30 czerwca 2011 r., [X przeciwko Urzędowi Komisarza Generalnego ds. Uchodźców i Bezpaństwowców \(Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides – CGRS\)](#), nr 64 233.
- Naczelny Sąd Administracyjny (Finlandia), wyrok z dnia 18 marca 2011 r., [A przeciwko fińskiemu urzędowi imigracyjnemu](#), KHO:2011:25.

Więcej orzecznictwa krajowego związanego z alternatywą ochrony wewnętrznej można znaleźć w bazie danych orzecznictwa EASO pod adresem <https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/searchresults.aspx?>. Wyszukiwanie zostało przefiltrowane przy użyciu słowa kluczowego „internal protection alternative / flight alternative”.

⁽⁵⁸⁾ ETPC, 2014, A.A.M, *op.cit.*, przypis 16. W celu odniesienia się do konkretnych punktów wyroku, zob. pkt 73, dostępny w [bazie orzecznictwa Hudoc ETPC](#).

Jak skontaktować się z UE

Osobiście

W całej Unii Europejskiej istnieje kilkaset centrów Europe Direct. Adres najbliższego centrum można znaleźć na stronie: european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_pl.

Telefonicznie lub pisemnie

Europe Direct to serwis informacyjny, który udziela odpowiedzi na pytania na temat Unii Europejskiej. Można się z nim skontaktować:

- dzwoniąc pod bezpłatny numer telefonu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (niektórzy operatorzy mogą naliczać opłaty za te połączenia),
- dzwoniąc pod standardowy numer telefonu: +32 22999696,
- za pomocą formularza: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_pl.

Wyszukiwanie informacji o UE

Online

Informacje o Unii Europejskiej są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu Europa (european-union.europa.eu).

Publikacje UE

Publikacje UE można obejrzeć lub zamówić na stronie: op.europa.eu/pl/publications. Większą liczbę egzemplarzy bezpłatnych publikacji można otrzymać, kontaktując się z serwisem Europe Direct lub z lokalnym centrum dokumentacji europejskiej (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_pl).

Prawo UE i powiązane dokumenty

Informacje prawne dotyczące UE, w tym wszystkie unijne akty prawne od 1951 r., są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

Otwarte dane UE

Portal data.europa.eu zapewnia dostęp do otwartych zbiorów danych pochodzących z instytucji, organów i agencji UE. Dane te można pobierać i wykorzystywać bezpłatnie, zarówno do celów komercyjnych, jak i niekomercyjnych.

